POMPONII MELÆ DE SITV ORBIS LIBRI TRES.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROSTOCHII
Typis Stephani Myliandri.
ANNO
CIↃ. IↃ. XCI.

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS

Procœmium.

ORbis ſitum dicere aggredior, impeditum opus, & facundiæ minimè capax (Conſtat enim ferè ex gentium locorumq; nominibus, & eorum perplexo ſatis ordine, quem perſequi longa eſt magis, quàm benigna materia) verùm aſpici tamen cognoſciq; digniſſimum: & quod ſi non ope ingenij orantis, at ipſa ſui contemplatione pretium operæ attendentium abſoluat. Dicam autem aliàs plura & exactiùs: nunc autem vt quæq; erunt clariſſima, & ſtrictim. Ac primo quidem quæ ſit forma totius, quæ maximæ partes, quo ſingulæ modo ſint, vtq; habitemur expediam. Deinde rurſus oras omnium & littora, vt intrà extraq; ſunt, atque vt ea ſubit & circumluit pelagus, additis quæ in natura regionum incolarumque, memoranda ſunt. Id quò facilius ſciri poßit atq; accipi, paulò altius ſumma repetetur.

Pom-

POMPONII MELAE

Mundi in quatuor partes diuiſio.

CAPVT I.

OMne igitur hoc, quicquid id eſt, cui mundi cœliq; nomen indidimus, vnum eſt & vno ambitu ſe cunctaq; amplectitur. Partibus differt. Vnde ſol oritur, oriens nuncupatur aut ortus: quò demergitur, occidens vel occaſus: quà decurrit, meridies: ab aduerſa parte, ſeptentrio. Huius medio terra ſublimis cingitur vndiq; mari, eademq; in duo latera, quæ hemiſphæria nominantur, ab oriente diuiſa ad occaſum, Zonis quinq; diſtinguitur. Mediam æſtus infeſtat, frigus vltimas. Reliquæ habitales, paria agunt anni tempora, verùm non pariter. Antichthones alteram, nos alteram incolimus. Illius ſitu ob ardorem intercedentis plagæ incognito, huius dicendus eſt. Hæc ergo ab ortu porrecta ad occaſum: & quia ſic iacet, aliquanto quàm vbi latiſsima eſt, longior, ambitur omnis Oceano, quatuorq; ex eo maria recipit: vnum à ſeptentrione, à meridie duo, quartum ab occaſu. Suis locis illa referentur. Hoc primùm anguſtum, nec amplius decem millibus paſſuum patens, terras ape-

aperit, atq; intrat. Tum longè lateq; diffuſum, abigit vaſtè cedentia littora, iiſdemq; ex diuerſo propè coëuntibus, adeò in arctum agitur, vt minus mille paſsibus pateat. Inde ſe rurſus, ſed modicè admodum laxat: rurſusq; etiam q; fuit arctius exit in ſpatium. Quò cum eſt acceptum, ingens iterum & magnum, & paludi (cæterum exiguo ore) coniungitur. Id omne quà venit, quaq; diſpergitur vno vocabulo noſtrum mare dicitur. Anguſtias, introitumq; venientis, nos fretum, Græci πορθμὸν appellant. Quà diffunditur, alia aliis locis cognomina acceptat. Vbi primum ſe coarctat, Helleſpontus vocatur: Propontis vbi expandit: vbi iterum preſſit, Thracius Boſphorus: vbi iterum effundit, pontus Euxinus: quâ paludi committitur, Cimmerius Boſphorus: palus ipſa Mœotis. Hoc mari & duobus inclytis amnibus, Tanai & Nilo, in tres partes vniuerſum diuiditur. Tanais à ſeptentrione ad meridiem vergens, in mediam ferè Mœotida defluit: & ex diuerſo Nilus in pelagus. Quod terrarum iacet à freto ad ea flumina, ab altero latere Africam vocamus: ab altero Europen. Ad Nilum, Africam: ad Tanain Europen. Vltra quicquid eſt, Aſia eſt.

Sum-

Summa Aſiæ deſcriptio.

CAPVT 2.

TRibus hanc è partibus tangit Oceanus, ita nominibus vt locis differens. Eous ab oriente, à meridie Indicus, à ſeptentrione Scythicus. Ipſa ingẽti ac perpetua fronte verſa ad orientem, tantum ibi ſe in latitudinem effundit, quantum Europa & Africa, & quod inter ambas pelagus immiſſum eſt. Inde cum aliquatenus ſolida proceſsit, ex illo Oceano quem Indicum diximus, Arabicum mare & Perſicum, ex Scythico Caſpium recipit: & ideò quà recipit, anguſtior. Rurſus expanditur, & fit tàm lata quàm fuerat. Deinde cum iam in ſuum finem, aliarumq; terrarum confinia deuenit, media noſtris æquoribus excipitur: reliqua altero cornu pergit ad Nilum, altero ad Tanaim. Ora eius cum alueo Nili amnis ripis deſcendit in pelagus, & diu, ſicut illud incedit, ita ſua littora porrigit. Deinde fit venienti obuiam, & primùm ingenti ambitu incuruat, pòſt ſe ingenti fronte ad Helleſponticum fretum extendit: ab eo iterum obliquat ad Boſphorum: iterumq; ad Ponticum latus curua, aditum Mæotidos tranſuerſo margine attingit. Inde eam gremio ad Tanaim vſq; complexa, fit ripa, qua Tanais eſt. In ea primes homi-

num accepimus ab oriente, Indos, Seres, & Scythas. Seres media fermè Eoæ partis incolunt. Indi & Scythæ vltima: ambo latè patentes, neq; in hoc tantùm pelagus effuſi. Spectant enim etiam meridiem Indi: oramq; Indici maris (niſi vbi æſtus inhabitabilem efficiunt) diu continuis gentibus occupant. Spectant & ſeptentrionem Scythæ, ac littus Scythicum (niſi vnde frigoribus arcentur) vſque ad Caſpium ſinum poſsident. Inde proxima eſt Ariane, deinde Aria, & Gedroſis, & Perſis ad ſinum Perſicum. Hunc populi Perſarum ambiunt, illum alterum Arabes. Ab ijs, quod in Africam reſtat, Æthiopum eſt: illic Caſpiani Scythis proximi, ſinum Caſpium cingunt, vltrà Amazones, vltraque eas Hyperborei eſſe memorantur. Interiora terrarum multæ variæq; gentes habitant, Candari, & Paricani, Bactri, & Suſiani, Pharmacotrophi, Bomarei, Coamani, Rophanes, Dahæ. Super Scythas Scytharumq; deſerta, ac ſuper Caſpium ſinum, Comari, Maſſagetæ, Caduſij, Hyrcani, Hiberi. Super Amazonas & Hyperboreos, Cimmerij, Scythæ, Eniochiæ, Georgi, Moſchi, Corſitæ, Phoriſtæ, Riphaces: atque vbi in noſtra maria tractus excedit, Mardi, Antibarani: & notiora iam nomina, Mœdi, Armenij, Comageni, Murrani, Vegeti, Cappadoces,

ces, Gallogræci, Lycaones, Phryges, Piſidæ, Iſauri, Lydi, Syrocilices. Rurſus ex ijs, quæ meridiem ſpectant, eædem gentes interiora littora tenent vſque ad ſinum Perſicum. Super hunc ſunt Parthi, & Aſſyrij: ſuper illum alterum, Babylonij. Et ſuper Æthiopas Ægyptij. Ripis Nili amnis & mari proxima, ijdem Ægyptij poſsident. Deinde Arabia anguſta fronte ſequentia littora attingit. Ab ea vſque ad flexum illum quem ſuprà retulimus, Syria: & in ipſo flexu, Cilicia: extrà autem, Lycia, & Pamphylia, Caria, Ionia, Æolis, Troas vſque ad Helleſpontum. Ab ea Bithyni ſunt ad Thracium Boſphorum. Circa pontum aliquot populi, alio alioq; fine, omnes vno nomine Pontici dicuntur. Ad lacum, Mœotici: ad Tanain, Sauromatæ.

Summa Europæ deſcriptio.

CAPVT. 3.

EVropa terminos habet, ab oriente Tanaim & Mœotida, & Pontum: à meridie, reliqua noſtri maris: ab occidente Atlanticum: à ſeptentrione Britannicum oceanum. Ora eius, forma littorum, à Tanai ad Helleſpontum, quâ ripa eſt dicti amnis, quâ

flexum paludis ad Boſphorum redigit, quà Ponto, Propontidi, & Helleſponto latere adiacet, contrarijs littoribus Aſiæ non oppoſita modò, verumetiam ſimilis eſt. Inde ad fretum nunc vaſtè retracta, nunc prominens, tres maximos ſinus efficit, totidemq; in altum ſe magnis frontibus euehit. Extra fretum ad occidentem inæqualis admodùm, præcipuè media, quâ procurrit ad ſeptentrionem, niſi vbi ſemel iterumq; grandi receſſu abducitur, penè vt directo limite extenta eſt. Mare quod primo ſinu accipit, Ægæum dicitur: quod ſequenti in ore, Ionium: Adriaticum interius: quod vltimo, nos Thuſcum, Graij Tyrrhenum perhibent. Gentium prima eſt Scythia, alia quam dicta eſt: à Tanai media fermè Pontici lateris, hinc in Ægæi partem continens, Thraciæ ac Macedoniæ adiungitur. Tum Græcia prominet, Ægæumq; ab Ionio mari dirimit. Adriatici latus Illyris occupat. Inter ipſum Adriaticum & Thuſcum Italia procurrit. In Thuſco intimo Gallia eſt, vltra Hiſpania eſt. Hæc in occidentem, deniq; etiam ad ſeptentrionem diuerſis frontibus vergit. Deinde rurſus Gallia eſt longe, & à noſtris littoribus huc vſq; promiſſa. Ab ea Germani ad Sarmatas porriguntur, illi ad Aſiam. Hæc de Europa.

Summa

Summa Africæ deſcriptio.

CAPVT 4.

AFrica ab orientis parte Nilo terminatur, pelago à cæteris: breuior eſt quidem quàm Europa, quia nec vſquam Aſiæ, & non totius huius littoribus obtenditur. Longior tamen ipſa, quàm latior, & quà ad fluuium attingit, latiſsima. Vtq; inde procedit, ita media præcipuè in iuga exurgens, pergit incurua ad occaſum, faſtigiatque ſe molliter, & ideo ex ſpatio paulatim adductior. Vbi finitur, ibi maximè anguſta eſt. Quantum incolitur, eximiè fertilis. Verùm quòd pleraq; eius inculta, & aut harenis ſterilibus obducta, aut ob ſitim cœli terrarumq; deſerta ſunt, aut infeſtantur multo ac malifico genere animalium, vaſta eſt magis quàm frequens. Mare quo cingitur à ſeptentrione, *Libycum*: à meridie, *Aethiopicum*: ab occidente, *Atlanticum* dicimus. Ab ea parte, quæ Libyco adiacet, proxima Nilo prouincia quam *Cyrenas* vocant. Deinde, cui totius regionis vocabulo cognomen inditum eſt, *Africa*. Cætera *Numidæ* & *Mauri* tenent. Sed Mauri in Atlanticum pelagus expoſiti. Vltrà *Nigritæ* ſunt, & *Pharuſii*, vſq; ad *Æthiopas*. Hi & reliqua huius, & totum latus quod meridiem ſpectat, vſq; in

Aſiæ confinia poſsident. At ſuper ea quæ Libyco mari abluuntur, Libyes Ægyptij ſunt, & Leucoæthiopes: & natio frequens multiplexq; Getuli. Deinde latè vacat regio, perpetuo tractu inhabitabilis. Tum primos ab oriente Garamantas, pôſt Augilas & Troglodytas, & vltimos ad occaſum Atlantas audimus. Intra (ſi credere libet) vix iam homines, magisq; ſemiferi Ægypanes & Blemmyæ & Gamphaſantes, & Satyri ſine tectis paſsim ac ſedibus vagi habent potius terras, quàm habitent. Hæc ſumma noſtri orbis, hæ maximæ partes, hæ formæ gentesque partium. Nunc exactius oras ſitusque dicturo, inde eſt commodiſsimum incipere, vnde terras noſtrum pelagus ingreditur. Et ab ijs potiſsimum, quæ influenti dextra ſunt. Deinde ſtringere littora ordine quo iacent, peragratisque omnibus quæ mare attingunt, legere etiam illa quæ cingit oceanus, donec curſus incepti operis intrà extraq; circumuectus orbem, illuc vnde cœperit redeat.

Parti-

Particularis Africæ deſcriptio.
Mauritania.

CAPVT 5.

Dictum eſt Atlanticum eſſe oceanum, qui terras ab occidente contingeret. Hinc in noſtrum mare pergentibus, læua Hiſpania, Mauritania dextra eſt. Primæ partes illæ Europæ, hæ Africæ. Eius oræ finis, Mulucha: caput atq; exordium eſt promontorium, quod Græci Ampeluſiam, Afri aliter, ſed idem ſignificante vocabulo, appellant. In eo eſt ſpecus Herculi ſacer, & vltra ſpecum Tingi oppidum peruetus ab Antæo (vt ferunt) conditum. Extat rei ſignum, parma elephantino tergore execto, ingens, & ob magnitudinem nulli nunc vſuro habilis, quam locorum accolæ ab illo geſtatam pro vero habent, traduntq;, & inde eximiè colunt. Deinde eſt mons præaltus, ei quem ex aduerſo Hiſpania attollit obiectus, hunc Abylam, illum Calpen vocant, columnas Herculis vtrunq;. Addit fama nominis fabulam, Herculem ipſum iunctos olim perpetuo iugo diremiſſe colles, atque ita excluſum antea mole montium Oceanum, ad quæ nunc inundat admiſſum. Hinc iam mare latius funditur, ſummotasque vaſtius terras magno impetu inflectit.

Cæte-

Cæterùm regio ignobilis, & vix quicquam illuſtre ſortita, paruis oppidis habitatur, parua flumina emittit, ſolo quàm viris melior, & ſegnitie gentis obſcura. Ex ijs tamen quæ commemorare non piget, montes ſunt alti, qui continenter, & quaſi de induſtria in ordinem expoſiti, ob numerum ſeptem, ob ſimilitudinem fratres vocantur. Tamuada fluuius, & Ruſicada, & Siga paruæ vrbes: & portus, cui Magno eſt cognomen ob ſpatium. Mulucha ille quem diximus amnis eſt ingentium olim regnorum terminus, Bocchi Iugurthæque.

Numidia.

CAPVT 6.

AB eo Numidia ad ripas expoſita fluminis Ampſagæ, ſpatio quidem quàm Mauritania anguſtior eſt, verùm & culta magis, & ditior. Vrbium, quas habet, maximæ ſunt Cyrtha procul mari, nunc Sittianorum colonia, quondam regum domus Iubæ & Syphacis, cùm foret opulentiſsima. Iol ad mare, aliquando ignobilis, nunc quia Iubæ regia fuit, & quòd Cæſarea vocitatur, illuſtris. Citra hanc (nam in medio fermè littore ſita eſt) Cartenna & Arſenaria ſunt oppida, & Ampſa caſtellum, & Laturus ſinus, & Sarda-

Sardabale fluuius. Vltrà, monumentum commune regiæ gentis. Deinde Icoſium & Vthiſta vrbes, effluentes inter eas Ancus & Nabat, aliaq; quæ taceri nullum rerum famæve diſpendium eſt. Interius, & longè ſatis à littore (ſi fidem res capit) mirum ad modum, ſpinæ piſcium muricum oſtreórumq; fragmenta, ſaxa attrita (vti ſolent) fluctibus, & non differentia marinis, infixæ cautibus anchoræ. Aliaq; huiuſmodi ſigna atq; veſtigia effuſi olim vſque ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus eſſe, inuenirique ſpetantur.

Africa minor.

CAPVT 7.

REgio quæ ſequitur à promontorio Metagonio ad aras Philenorum, propriè nomen Africæ vſurpat. In ea ſunt oppida, Hippo regius, & Ruſicade, & Tabraca. Deinde tria promontoria, Candidum, Apollinis, Mercurij, vaſtè proiecta in altum, duos grandes ſinus efficiunt: Hipponenſem vocant proximum ab Hippone Diarrhyto, quod littori eius appoſitum eſt. In altero ſunt caſtra Lælia, caſtra Cornelia, flumen Bragada, Vtica & Carthago, ambæ inclytæ, ambæ à Phœnicibus conditæ: Illa fato Catonis

tonis inſignis, hæc ſuo: nunc populi Romani colonia, olim imperij eius pertinax æmula, iam quidem iterum opulenta: etiam nunc tàm priorum excidio rerum, quàm ope præſentium clarior. Hadrumentum, Leptis, Clupea, Abrotonum, Taphræ, Neapolis, hinc ad Syrtim adiacent, vt inter ignobilia celeberrimæ. Syrti ſinus eſt centum ferè millia paſſuum, quà mare accipit, patens: trecenta, quà cingitur. Verùm importuoſus atque atrox, & ob vadorum frequentium breuia, magisque etiam ob alternos motus pelagi affluentis & refluentis infeſtus. Super hunc ingens palus, amnem Tritona recipit,ipſa Tritonis: vnde & Mineruæ cognomen inditum eſt,vt incolæ arbitrantur ibi genitæ: faciuntque ei fabulæ aliquam fidem, quòd quem natalem eius putant, ludicris virginum inter ſe decertantium celebrant. Vltrà eſt Oea oppidum, & Cinyps fluuius per vberrima arua decidens. Tum Leptis altera, & Syrtis, nomine atque ingenio par priori: cæterùm altero ferè ſpatio quà dehiſcit, quaque flexum agit, amplior. Eius promontorium eſt Borion, ab eoque incipiens ora quam Lotophagi tenuiſſe dicuntur, vſque ad Phycunta (& id promontorium eſt) importuoſo littore pertinax. Aræ ipſæ nomen ex Philenis fratribus traxere, qui

re, qui contra Cyrenaicos miſsi Carthagine ad dirimendum conditione bellum, diu iam de finibus, & cum magnis amborum cladibus geſtum, poſtquàm in eo quod conuenerat non manebatur, vt vbi legati concurrerent, certo tempore vtrinq; dimiſsi, ibi termini ſtatuerentur: pacti de integro, vt quicquid citra eſſet, popularibus cederet. mirum & memoria digniſsimum facinus, hic ſe viuos obrui pertulerunt.

Cyrenaica.

CAPVT 8.

INde ad Catabathmon Cyrenaica prouincia eſt, in eaq; ſunt Hammonis oraculum fidei inclytæ: & fons, quem Solis appellant: & rupes quædam Auſtro ſacra. Hæc cùm hominum manu attingitur, ille immodicus exurgit, harenasq; quaſi maria agens, ſic ſæuit, vt æquor fluctibus. Fons media nocte feruet, mox & paulatim tepeſcens, fit luce frigidus: tunc vt ſol ſurgit ita frigidior, ſubinde per meridiem maximè riget. Sumit deinde tepores iterum, & prima nocte calidus, atq; vt illa procedit ita calidior: rurſus cum eſt media, perferuet. In littore promontoria ſunt Zephyrion, & Nauſtathmos, portus

portus Paretonius. Vrbes, Heſperia, Apollonia, Ptolemais, Arcinôen, atq; (vnde terris nomen eſt) ipſa Cyrene. Catabathmos vallis deuexa in Ægyptum, finit Africam. Oræ ſic habitantur, ad noſtrum maximè ritum moratis cultoribus, niſi qnod quidam linguis differunt, & cultu deorum quos patrios ſeruant, ac patrio more venerantur. Proximis nullæ quidem vrbes ſtant, tamen domicilia ſunt, quæ Mapalia appellantur: victus aſper, & munditijs carens. Primores ſagis velantur, vulgus beſtiarum pecudumq; pellibus: humi quies epulæque capiuntur. Vaſa ex ligno fiunt, aut cortice. Potus eſt lac ſuccusque baccarum. Cibus eſt caro, plurimùm ferina. Nam gregibus (quia id ſolum optimum eſt) quo ad poteſt, parcitur: interiores etiam incultius. Sequuntur vagi pecora, vtq; à pabulo ducta ſunt, ita ſe, ac tuguria ſua promouent: atque vbi dies deficit, ibi noctem agunt. Quanquam in familias paſsim, & ſine lege diſperſi, nihil in commune conſultant: tamen quòd ſingulis aliquot ſimul coniuges, & plures ob id liberi agnatique ſunt, nuſquam pauci degunt. Ex his qui vltra deſerta eſſe memorantur Atlantes, ſolem execrantur, & dum oritur & dum occidit, vt ipſis agriſq; peſtiferum. Nomina ſinguli non habent, non veſcuntur animalibus, neq; illis in quie-

n quiete, qualia cæteris mortalibus, viſere datur. Troglodytæ nullarum opum domini, ſtrident magis quàm loquuntur; ſpecus ſubeunt, aluntúrq; ſerpentibus. Apud Garamantes etiam armenta ſunt ea, quæ obliqua ceruice paſcuntur. Nam pronis directa in humum cornua officiunt. Nulli certa vxor eſt. Ex his qui tam confuſo parentum coitu paſsim incertisq; naſcuntur, quos pro ſuis colant, formæ ſimilitudine agnoſcunt. Augilæ manes tantùm deos putant, per eos deierant, eos vt oracula conſulunt, precatíq; quæ volunt, vbi tumulis incubuere, pro reſponſis ferunt ſomnia. Fœminis eorum ſolenne eſt, nocte, qua nubunt, omnium ſtupro patere, qui cum munere aduenerint: & tum cum plurimis concubuiſſe maximum decus, in reliquum pudicitia inſignis eſt. Nudi ſunt Gamphaſantes, armorumq; omnium ignari: nec vitare ſciunt tela, nec iacere; ideóque obuios fugiunt, neque aliorum quàm quibus idem ingenij eſt, aut congreſſus, aut colloquia patiuntur. Blemmis capita abſunt, vultus in pectore eſt. Satyris præter effigiem nihili humani. Ægipanum quæ celebratur, ea forma eſt.

Hæc de Africa.

Particularis Aſiæ deſcriptio.
Aegyptus.
CAPVT 9.

ASiæ prima pars Ægyptus inter Catabathmon & Arabas, ab hoc littore penitus immiſſa, donec Æthiopiam dorſo contingat, ad meridiem refugit. Terra expers imbrium, mirè tamen fertilis, & hominum aliorumq; animalium perfœcunda generatrix, Nilus efficit, amnium in noſtrum mare permeantium maximus. Hic ex deſertis Africæ miſſus, nec ſtatim nauigari facilis, nec ſtatim Nilus eſt: & cum diu ſimplex ſæuusq; deſcendit, circa Meroën latè patentem inſulam, in Æthiopiam diffunditur, alteraque ex parte Aſtaboras: altera Aſtapus dictus eſt. Vbi rurſus coit, ibi nomen hoc capit. Inde partim aſper, partim nauigia patiens, in immanem lacum deuenit: ex quo præcipiti impetu egreſſus, & Tachempſo alteram inſulam amplexus, vſque ad Elephantidem vrbem Ægyptiam atrox adhuc, feruénſque decurrit. Tum demum placidior, & iam penè nauigabilis, primùm iuxta Cercaſorum oppidum triplex eſſe incipit. Deinde ſemel iterumque diuiſus ad Delta & ad Metilin it per omnem Ægyptum vagus atque diſperſus, ſeptemq; in ora ſe ſcindens, ſingu-

ſingulis tamen grandis, euoluitur. Non pererrat autem tantùm eam, ſed æſtiuo ſydere exundans etiam irrigat, adeò efficacibus aquis ad generandum alendumq́; , vt præter id quòd ſcatet piſcibus, quòd Hippopotamos, Crocodilosq́; vaſtas beluas gignit, glebis etiam infundat animas, ex ipſaq́; humo vitalia effingat. Hoc eo manifeſtum eſt, quòd vbi ſedauit diluuia, ac ſe ſibi reddidit, per humentes campos quędam nondum perfecta animalia, ſed tum primùm accipientia ſpiritum, & ex parte iam formata, ex parte adhuc terrea viſuntur. Creſcit porrò, ſiue quòd ſolutæ magnis æſtibus niues, ex immanibus Æthiopiæ iugis largius quàm ripis accipi queant, defluunt: ſiue quòd ſol hyeme terris propior, & ob id fontem eius minuens, in æſtate tunc altius abit ſinitq́; integrum & vt eſt pleniſsimus, ſurgere: ſiue quòd per ea tempora flantes Eteſiæ, aut actas à ſeptentrione in meridiem nubes ſuper principia eius imbre præcipitant, aut venienti obuiæ aduerſo ſpiritu, curſum deſcendentis impediunt: aut harenis, quas cum fluctibus litori applicant, oſtia obducunt: fitq́; maior, vel quòd nihil ex ſemet amittit: vel quòd plus quàm ſolet accipit: vel quòd minus quàm debet emittit. Quòd ſi alter orbis, ſuntq́; oppoſiti nobis à meridie Antichthones, ne illud

quidẽ à vero nimium abſceſſerit, in illis terris ortum amnem, vbi ſubter maria cæco alueo penetrauerit, in noſtris rurſus immergere, & hac re ſolſtitio accreſcere, quod tum hyems ſit vnde ori ur. Alia quoq; in his terris mira ſunt. In quodam lacu Chemnis i ſula, lucos ſyluaſq; & Apollinis grande ſuſtinens templum, natat, & quocunq; venti agunt pellitur. Pyramides tricenum pedum lapidibus extructæ, quarum maxima (tres nanq; ſunt) quatuor ferè ſoli iugera, ſua ſede occupat: totidem in altitudinem erigitur. Mœris aliquando campus, nunc lacus, viginti millia paſſuum in circuitu patens, altior quàm ad nauigandum magnis, onuſtiſq; nauibus ſatis eſt. Pſammetichi opus Labyrinthus, domos mille, & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore extructus ac tectus, vnum in ſe deſcenſum habet, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus: ſed continuo anfractu, & ſæpè reuocatis porticibus ancipites, quibus ſubinde alium ſuper alios orbem agentibus, & ſubinde tantum redeunte flexu, quantum proceſſerat, magno & inexplicabili tamẽn errore perplexus eſt. Cultores regionum multò aliter à cæteris agunt. Mortuos fimo obliti plangunt. Nec cremare, aut fodere fas putant: verum arte medica-

medicatos intra penetralia collocant. Suis literis peruerſe viuntur. Lutum inter manus, farinam calcibus ſubigunt. Forum ac negotia, fœminæ: viri, penſa ac domos curant: onera illæ humeris, hi capitibus accipiunt. Parentes cum egent, illis neceſſe, his liberum eſt alere. Cibos palàm & extra ſua tecta capiunt: obſcœna intimis ædium reddunt. Colunt effigies multorum animalium, atq; ipſa magis animalia, ſed alij alia: àdeò vt quędam eorum etiam per imprudentiam interemiſſe, capitale ſit. Et vbi morbo aut forte extincta ſint, ſepelire ac lugere ſolenne ſit. Apis populorum omnium numen eſt: bos niger, certis maculis inſignis, & cauda linguaq; diſsimilis aliorum: rarò naſcitur, nec coitu pecoris (vt aiunt) ſed diuinitus & cœleſti igne conceptus, diesq; quo gignitur genti maxime feſtus eſt. Ipſi vetuſtiſsimi (vt prædicant) hominum, trecentos & triginta reges ante Amaſim, & ſupra tredecim millium annorum ætates, certis annalibus referunt: mandatumq; literis ſeruant, dum Ægyptij ſunt, quater curſus ſuos vertiſſe ſydera, ac ſolem bis iam occidiſſe, vnde nunc oritur. Viginti millia vrbium Amaſi regnante habitarunt, & nunc multas habitant. Earum clariſsimæ procul à mari, Says, Memphis, Syene, Bubaſtis, Elephantis, & Thebæ, vtiq; (vt Homero

mero dictum eſt) centum portas, ſiue (vt alij aiunt) centum aulas habent, totidem olim principum domos: ſolitasq; ſingulas, vbi negotium exegerat, dena armatorum millia effundere. In littore Alexandria Africæ contermina. Peluſium Arabiæ ipſas oras ſecat. Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Mendeſium, Pathmiticum, Tanicum, Peluſiacum, Nili hoſtia.

ARABIA.

CAPVT 10.

ARabia hinc ad Rubrum mare pertinet, ſed illic magis læta & ditior, thure atque odoribus abundat: hic, niſi quâ Caſio monte attollitur, plana & ſterilis, portum admittit Azotum, ſuarum mercium emporium: quâ in altum abit adeò ędita, vt ex ſummo vertice à quarta vigilia, ortum ſolis oſtendat.

SYRIA.

CAPVT 11.

SYria late littora tenet, terrasq; etiam latius introrſus, alijs alijsq; nuncupata nominibus. Nam & Cœle dicitur, & Meſopotamia, & Damaſcene, & Adiabene, & Babylo-

bylonia, & Iudæa, & Sophene. Hinc Palæſtina eſt, quâ tangit Arabas cum Phœnice: & vbi ſe Ciliciæ committit, Antiochia: olim, ac diu potens, ſed cùm eam regno Semiramis tenuit, longe potentiſsima. Ex operibus certe eius inſignia multa ſunt. Duo maximè excellunt, conſtituta vrbs miræ magnitudinis Babylon, ac ſiccis olim regionibus Euphrates & Tygris immiſsi. Cæterùm in Palæſtina eſt ingens & munita admodùm Gaza (ſic Perſæ ærarium vocant) & inde nomen eſt, quòd cùm Cambyſes armis Ægyptum peteret, huc belli & opes, & pecuniam intulerat. Eſt non minor Aſcalon. Eſt Iope ante diluuium (vt ferunt) condita: vbi Cephea regnaſſe eo ſigno accolæ affirmant, quòd titulum eius fratriſq; Phinei, veteres quædam aræ cum religione plurima retinent: quinetiam rei celebratæ carminibus ac fabulis, ſeruatæq; à Perſeo Andromadæ clarum veſtigium, belluæ marinæ oſſa immania oſtentant.

PHOENICIA.

CAPVT 12.

PHœnicen illuſtrauere Phœnices, ſolers hominum genus, & ad belli paciſque munia eximium. Literas, & literarum operas,

 aliaſq;

aliasq; etiam arte, maria nauibus adire, claſſe confligere, imperitare gentibus, regnum præliumq; commenti. In ea eſt Tyros, aliquando inſula, nunc annexa terris defecit, quando ab impugnante quondam Alexandro iacta ſunt opera. Vici tenent vlteriora: & adhuc opulenta Sidon, antequam à Perſis caperetur, maritimarum vrbium maxima. Ab ea ad promontorium Euproſopon duo ſunt oppida, Byblos & Botris. Vltrà tria fuerunt, ſingulis inter ſe ſtadijs diſtantia, locus ex numero Tripolis dicitur. Tum Symira caſtellum, & vrbs non obſcura Marathos. Inde iam non obliqua pelago, ſed aduerſa adiacens, à terra grandem ſinum inflexo tractu littoris accipit. Populi dites circunſident, ſitus efficit: quia regio fertilis, crebris & nauigabilibus alueis fluminum peruia, diuerſas opes maris atq; terrarum facili commercio permutat ac miſcet. In eo prima eſt reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur. Et in ora eius vrbes Seleucia, Paltos, Beritos, Laodicea, Arados, amnesq; inter eas eunt Lichos, & Hypatos, & Orontes: tum mons Amanus, & ab eo ſtatim Myriandros & Cilices.

Cili-

Cilicia.

CAPVT 13.

AT in receſſu intimo locus eſt magni aliquando diſcriminis fuſorum ab Alexandro Perſarum, fugientisq; Darij ſpectator, ac teſtis. Nunc ne minima quidem, tunc ingenti vrbe celebris, Iſſos fuit, & hac re ſinus Iſsicus dicitur. Procul inde Amanoides promontorium inter Pyramum Cydnumque fluuios iacet. Pyramus Iſſo prior Mallon præterfluit. Cydnus vltrà per Tarſum exit. Deinde vrbs eſt olim à Rhodijs, Argiuisq;, poſt Piratis Pompeio aſsignante poſſeſſa, nunc Pompeiopolis, tunc Solöe, iuxta in paruo tumulo Arati poëtæ monumentum, ideo referendum, quia ignotum quam ob cauſam iacta in id ſaxa diſsiliunt. Non longè hinc Corycos oppidum, portu, ſaloq; incingitur, anguſto tergore continenti adnexum. Suprà ſpecus eſt, nomine Corycius, ſingulari ingenio, ac ſuprà quàm vt deſcribi facilè poſsit eximius. Grandi namq; hiatu patens, montem littori appoſitum, & decem ſtadiorum cliuo ſatis arduum ex ſummo ſtatim vertice aperit. Tunc altè demiſſus, & quantum demittitur amplior, viret lucis pubentibus vndiq;, & totum ſe nemoroſo laterum orbe complectitur: adeò mirifi-

portus Paretonius. Vrbes, Heſperia, Apollonia, Ptolemais, Arcinôen, atq; (vnde terris nomen eſt) ipſa Cyrene. Catabathmos vallis deuexa in Ægyptum, finit Africam. Oræ ſic habitantur, ad noſtrum maximè ritum moratis cultoribus, niſi quod quidam linguis differunt, & cultu deorum quos patrios ſeruant, ac patrio more venerantur. Proximis nullæ quidem vrbes ſtant, tamen domicilia ſunt, quæ Mapalia appellantur: victus aſper, & munditijs carens. Primores ſagis velantur, vulgus beſtiarum pecudumq; pellibus: humi quies epulæque capiuntur. Vaſa ex ligno fiunt, aut cortice. Potus eſt lac ſuccusque baccarum. Cibus eſt caro, plurimùm ferina. Nam gregibus (quia id ſolum optimum eſt) quò ad poteſt, parcitur: interiores etiam incultius. Sequuntur vagi pecora, vtq; à pabulo ducta ſunt, ita ſe, ac tuguria ſua promouent: atque vbi dies deficit, ibi noctem agunt. Quanquam in familias paſsim, & ſine lege diſperſi, nihil in commune conſultant: tamen quòd ſingulis aliquot ſimul coniuges, & plures ob id liberi agnatique ſunt, nuſquam pauci degunt. Ex his qui vltra deſerta eſſe memorantur Atlantes, ſolem execrantur, & dum oritur & dum occidit, vt ipſis agrisq; peſtiferum. Nomina ſinguli non habent, non veſcuntur animalibus, neq; illis in quie-

in quiete, qualia cæteris mortalibus, viſere datur. Troglodytæ nullarum opum domini, ſtrident magis quàm loquuntur; ſpecus ſubeunt, aluntur〈q〉; ſerpentibus. Apud Garamantes etiam armenta ſunt ea, quæ obliqua ceruice paſcuntur. Nam pronis directa in humum cornua officiunt. Nulli certa vxor eſt. Ex his qui tàm confuſo parentum coitu paſsim incertiſq; naſcuntur, quos pro ſuis colant, formæ ſimilitudine agnoſcunt. Augilæ manes tantùm deos putant, per eos deierant, eos vt oracula conſulunt, precatiq; quæ volunt, vbi tumulis incubuere, pro reſponſis ferunt ſomnia. Fœminis eorum ſolenne eſt, nocte, qua nubunt, omnium ſtupro patere, qui cum munere aduenerint: & tum cum plurimis concubuiſſe maximum decus, in reliquum pudicitia inſignis eſt. Nudi ſunt Gamphaſantes, armorumq; omnium ignari: nec vitare ſciunt tela, nec iacere; ideoque obuios fugiunt, neque aliorum quàm quibus idem ingenij eſt, aut congreſſus, aut colloquia patiuntur. Blemmis capita abſunt, vultus in pectore eſt. Satyris præter effigiem nihili humani. Ægipanum quæ celebratur, ea forma eſt.

Hæc de Africa.

ſingulis tamen grandis, euoluitur. Non pererrat autem tantùm eam, ſed æſtiuo ſydere exundans etiam irrigat, adeò efficacibus aquis ad generandum alendumq́; , vt præter id quòd ſcatet piſcibus, quòd Hippopotamos, Crocodilosq́; vaſtas beluas gignit, glebis etiam infundat animas, ex ipſaq́; humo vitalia effingat. Hoc eo manifeſtum eſt, quòd vbi ſedauit diluuia, ac ſe ſibi reddidit, per humentes campos quędam nondum perfecta animalia, ſed tum primùm accipientia ſpiritum, & ex parte iam formata, ex parte adhuc terrea viſuntur. Creſcit porrò, ſiue quòd ſolutæ magnis æſtibus niues, ex immanibus Æthiopiæ iugis largius quàm ripis accipi queant, defluunt: ſiue quòd ſol hyeme terris propior, & ob id fontem eius minuens, in æſtate tunc altius abit ſinitq́; integrum & vt eſt pleniſsimus, ſurgere: ſiue quòd per ea tempora flantes Eteſiæ, aut actas à ſeptentrione in meridiem nubes ſuper principia eius imbre præcipitant, aut venienti obuiæ aduerſo ſpiritu; curſum deſcendentis impediunt: aut harenis, quas cum fluctibus littori applicant, oſtia obducunt: fitq́; maior, vel quòd nihil ex ſemet amittit: vel quòd plus quàm ſolet accipit: vel quòd minus quàm debet emittit. Quòd ſi alter orbis, ſuntq́; oppoſiti nobis à meridie Antichthones, ne illud

quidē à vero nimium abſceſſerit, in illis terris ortum amnem, vbi ſubter maria cæco alueo penetrauerit, in noſtris rurſus immergere, & hac re ſolſtitio accreſcere, quod tum hyems ſit vnde ori ur. Alia quoq; in his terris mira ſunt. In quodam lacu Chemnis i ſula, lucos ſyluaſq; & Apollinis grande ſuſtinens templum, natat, & quocunq; venti agunt pellitur. Pyramides tricenum pedum lapidibus extructæ, quarum maxima (tres nanq; ſunt) quatuor ferè ſoli iugera, ſua ſede occupat: totidem in altitudinem erigitur. Mœris aliquando campus, nunc lacus, viginti millia paſſuum in circuitu patens, altior quàm ad nauigandum magnis, onuſtiſq; nauibus ſatis eſt. Pſammetichi opus Labyrinthus, domos mille, & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore extructus ac tectus, vnum in ſe deſcenſum habet, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus: ſed continuo anfractu, & ſæpè reuocatis porticibus ancipites, quibus ſubinde alium ſuper alios orbem agentibus, & ſubinde tantum redeunte flexu, quantum proceſſerat, magno & inexplicabili tamen errore perplexus eſt. Cultores regionum multò aliter à cæteris agunt. Mortuos fimo obliti plangunt. Nec cremare, aut fodere fas putant: verum arte medica-

medicatos intra penetralia collocant. Suis literis peruerſe viuntur. Lutum inter manus, farinam calcibus ſubigunt. Forum ac negotia, fœminæ: viri, penſa ac domos curant: onera illæ humeris, hi capitibus accipiunt. Parentes cum egent, illis neceſſe, his liberum eſt alere. Cibos palàm & extra ſua tecta capiunt: obſcœna intimis ædium reddunt. Colunt effigies multorum animalium, atq; ipſa magis animalia, ſed alij alia: ádeò vt quędam eorum etiam per imprudentiam interemiſſe, capitale ſit. Et vbi morbo aut forte extincta ſint, ſepelire ac lugere ſolenne ſit. Apis populorum omnium numen eſt: bos niger, certis maculis inſignis, & cauda linguaq; diſsimilis aliorum: rarò naſcitur, nec coitu pecoris (vt aiunt) ſed diuinitus & cœleſti igne conceptus, diesq; quo gignitur genti maxime feſtus eſt. Ipſi vetuſtiſsimi (vt prædicant) hominum, trecentos & triginta reges ante Amaſim, & ſupra tredecim millium annorum ætates, certis annalibus referunt: mandatumq; literis ſeruant, dum Ægyptij ſunt, quater curſus ſuos vertiſſe ſydera, ac ſolem bis iam occidiſſe, vnde nunc oritur. Viginti millia vrbium Amaſi regnante habitarunt, & nunc multas habitant. Earum clariſsimæ procul à mari, Says, Memphis, Syene, Bubaſtis, Elephantis, & Thebæ, vtiq; (vt Ho-

mero dictum eſt) centum portas, ſiue (vt alij aiunt) centum aulas habent, totidem olim principum domos: ſolitasq́; ſingulas, vbi negotium exegerat, dena armatorum millia effundere. In littore Alexandria Africæ contermina. Peluſium Arabiæ ipſas oras ſecat. Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Mendeſium, Pathmiticum, Tanicum, Peluſiacum, Nili hoſtia.

ARABIA.

CAPVT 10.

ARabia hinc ad Rubrum mare pertinet, ſed illic magis læta & ditior, thure atque odoribus abundat: hic, niſi quâ Caſio monte attollitur, plana & ſterilis, portum admittit Azotum, ſuarum mercium emporium: quâ in altum abit adeò ędita, vt ex ſummo vertice à quarta vigilia, ortum ſolis oſtendat.

SYRIA.

CAPVT 11.

SYria late littora tenet, terrasq́; etiam latius introrſus, alijs alijsq́; nuncupata nominibus. Nam & Cœle dicitur, & Meſopotamia, & Damaſcene, & Adiabene, & Babylo-

bylonia, & Iudæa, & Sophene. Hinc Palæſtina eſt, quâ tangit Arabas cum Phœnice: & vbi ſe Ciliciæ committit, Antiochia: olim, ac diu potens, ſed cùm eam regno Semiramis tenuit, longe potentiſsima. Ex operibus certè eius inſignia multa ſunt. Duo maximè excellunt, conſtituta vrbs miræ magnitudinis Babylon, ac ſiccis olim regionibus Euphrates & Tygris immiſsi. Cæterùm in Palæſtina eſt ingens & munita admodùm Gaza (ſic Perſæ ærarium vocant) & inde nomen eſt, quòd cùm Cambyſes armis Ægyptum peteret, huc belli & opes, & pecuniam intulerat. Eſt non minor Aſcalon. Eſt Iope ante diluuium (vt ferunt) condita: vbi Cephea regnaſſe eo ſigno accolæ affirmant, quòd titulum eius fratriſq; Phinei, veteres quædam aræ cum religione plurima retinent: quinetiam rei celebratæ carminibus ac fabulis, ſeruatæq; à Perſeo Andromadæ clarum veſtigium, belluæ marinæ oſſa immania oſtentant.

PHOENICIA.

CAPVT 12.

PHœnicen illuſtrauere Phœnices, ſolers hominum genus, & ad belli paciſque munia eximium. Literas, & literarum operas,

aliasq; etiam artes, maria nauibus adire, claſſe confligere, imperitare gentibus, regnum prælium q; commenti. In ea eſt Tyros, aliquando inſula, nunc annexa terris defecit, quando ab impugnante quondam Alexandro iacta ſunt opera. Vici tenent vlteriora: & adhuc opulenta Sidon, antequam à Perſis caperetur, maritimarum vrbium maxima. Ab ea ad promontorium Euproſopon duo ſunt oppida, Byblos & Botris. Vltrà tria fuerunt, ſingulis inter ſe ſtadijs diſtantia, locus ex numero Tripolis dicitur. Tum Symira caſtellum, & vrbs non obſcura Marathos. Inde iam non obliqua pelago, ſed aduerſa adiacens, à terra grandem ſinum inflexo tractu littoris accipit. Populi dites circunſident, ſitus efficit: quia regio fertilis, crebris & nauigabilibus alueis fluminum peruia, diuerſas opes maris atq; terrarum facili commercio permutat ac miſcet. In eo prima eſt reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur. Et in ora eius vrbes Seleucia, Paltos, Beritos, Laodicea, Arados, amnesq; inter eas eunt Lichos, & Hypatos, & Orontes: tum mons Amanus, & ab eo ſtatim Myriandros & Cilices.

Cilicia.

CAPVT 13.

AT in receſſu intimo locus eſt magni aliquando diſcriminis fuſorum ab Alexandro Perſarum, fugientisq; Darij ſpectator, ac teſtis. Nunc ne minima quidem, tunc ingenti vrbe celebris, Iſſos fuit, & hac re ſinus Iſsicus dicitur. Procul inde Amanoides promontorium inter Pyramum Cydnumque fluuios iacet. Pyramus Iſſo prior Mallon præterfluit. Cydnus vltrà per Tarſum exit. Deinde vrbs eſt olim à Rhodijs, Argiuisq;, pòſt Piratis Pompeio aſsignante poſſeſſa, nunc Pompeiopolis, tunc Solöe, iuxta in paruo tumulo Arati poëtæ monumentum, ideo referendum, quia ignotum quam ob cauſam iacta in id ſaxa diſsiliunt. Non longè hinc Corycos oppidum, portu, ſaloq; incingitur, anguſto tergore continenti adnexum. Suprà ſpecus eſt, nomine Corycius, ſingulari ingenio, ac ſuprà quàm vt deſcribi facilè poſsit eximius. Grandi namq; hiatu patens, montem littori appoſitum, & decem ſtadiorum cliuo ſatis arduum ex ſummo ſtatim vertice aperit. Tunc altè demiſſus, & quantum demittitur amplior, viret lucis pubentibus vndiq; , & totum ſe nemoroſo laterum orbe complectitur: adeò mirifi-

cus, ac pulcher, vt mentes accedentium primo aſpectu conſternat: vbi contemplati durauere, non ſatiet. Vnus in eum deſcenſus eſt, anguſtus, aſper, quingentorum & mille paſſuum, per amœnas vmbras, & opaca ſyluæ quiddam agreſte reſonantis, riuis hinc atque illinc fluitantibus. Vbi ad ima peruentum eſt, rurſus ſpecus alter reperitur, ob alia dicendus. Terret ingredientes ſonitu cymbalorum, diuinitus & magno fragore crepitantium. Deinde aliquandiu perſpicuus, mox & quo magis ſubitur obſcurior, ducit auſos penitus, alteq; quaſi cuniculo admittit. Ibi ingens amnis ingenti fronte ſe extollens, tantummodo ſe oſtendit, & vbi magnum impetum breui alueo traxit, iterum demerſus abſconditur. Intrà ſpatium eſt, magis quàm vt progredi quiſpiam auſit horribile, & ideo incognitum. Totus autem auguſtus & verè ſacer, habitariq; à dijs & dignus & creditus. Nihil non venerabile, & quaſi cum aliquo numine ſe oſtentat. Alius vltrà eſt, quem Typhoneum vocant, ore anguſto, & multum (vt experti tradidere) preſſus, & ob id aſſidua nocte ſuffuſus, neq; vnquam perſpici facilis, ſed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demiſſa in ſe confeſtim exanimat, natura fabulaq; memorandus. Duo deinde promontoria ſunt, Sarpedum, finis aliquan-

liquando regni Sarpedonis: & quod Ciliciam à Pamphilia diſtinguit, Anemurium. Interq; ea Celendris, & Natidos Samiorum coloniæ: ſed Celendris Sarpedoni propior.

Pamphylia.

CAPVT 14.

IN Pamphylia eſt Melas, nauigabilis fluuius. Oppidum Syda, & alter fluuius Eurimedon. Magna apud eum Cymonis Athenienſium ducis aduerſus Phœnicas & Perſas naualis pugna, atque victoria fuit. Mare, quo pugnatum eſt, ex ædito admodum colle proſpectat Aſpendos, quam Argiui condiderant, poſſedere finitimi. Deinde alij duo validiſsimi fluuij, Oeſtros & Cataractes. Oeſtros nauigari facilis: hic quia ſe præcipitat, ita dictus. Inter eos Perga eſt oppidum, & Dianæ, quam ab oppido Pergeam vocant, templum. Trans eoſdem mons Sardemiſos, & Phaleſis à Mopſo condita, finis Pamphyliæ.

Lycia.

LYCIA.

CAPVT 15.

LYcia continuò, cognominata à Lyco rege Pandionis filio, atq; (vt ferunt) infeſtata olim Chimæræ ignibus: Sydæ portu, & tauri promontorio grandem ſinum claudit. Taurus ipſe ab Eois littoribus exurgens, vaſtè ſatis attollitur. Deinde dextro latere ad ſeptentrionem, ſiniſtro ad meridiem verſus it in occidentem rectus, & perpetuo iugo, magnarumq; gentium, quà deorſum agit, terminus. Vbi terras dirimit, exit in pelagus. Idem autem & totus, vt dictus eſt, dicitur etiam quà ſpectat Orientem. Deinde Hæmodes, & Caucaſus, & Paropamiſus: Tum Caſpiæ pylæ, Niphates, & Armeniæ pylæ; & vbi iam noſtra maria contingit, Taurus iterum. Poſt eius promontorium flumen eſt Lymira, & eodem nomine ciuitas: atq; vt multa oppida, ſic præter Pataram non illuſtria. Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus, & oraculi fide, Delphico ſimile. Vltrà Xanthus flumen & Xanthos oppidum, mons Cragus, & quæ Lyciam finit, vrbs Telmiſos.

Caria

CARIA.

CAPVT 16.

CAria ſequitur. Habitator incertæ originis. Alij indigenas: ſunt qui Pelaſgos: quidam Cretas exiſtimant, gens vſq; eò quondam armorum pugnæq; amans, vt aliena etiam bella mercede agerent. Hic caſtella aliquot ſunt. Deinde promontoria duo, Pedalium & Crya: & ſecundum Calbin amnem Caunus oppidum, valetudine habitantium infame. Inde ad Alicarnaſſon hæc adiacent, Rhodiorum aliquot coloniæ, portus duo, Gelos, & cui ex vrbe quam amplectitur Thiſſamiſſa cognomen eſt. Inter eos oppidum Larumna, & Pandion collis in mare emiſſus. Tum tres ex ordine ſinus, Thymnias, Schenus, Bubeſſus. Thymniæ promontorium Aphrodiſium eſt: Schenus ambit Hilam: Bubeſſus Cynotum: Gnidus in cornu peninſulæ. Interq; eam & Ceramicum ſinum in receſſu poſita Euthane. Alicarnaſſos Argiuorum colonia eſt: & cur memoranda ſit, præter conditores, Mauſolæum efficit, regis Mauſoli monumentum, vnum de miraculis ſeptem, Artemiſiæ opus. Trans Alicarnaſſon illa ſunt, littus, Leuca: vrbes, Mindus, Aryanda, Neapolis, ſinus Iaſius, & Baſilicus. Iaſio eſt Bargylos.

Ionia

IONIA.

CAPVT 17.

POſt Baſilicum Ionia aliquot ſe ambagibus ſinuat. Et primum à Poſsidio promontorio inflexum inchoans, cingit oraculum Apollinis, dictum olim Branchidæ, nunc Dydimi: Miletum, vrbem quondam Ioniæ totius, belli paciſq; artibus principem, patriam Thaletis aſtrologi, & Timothei muſici, & Anaximandri phyſici, aliorumq; ciuium inclytis ingenijs, meritò inclytam, vtcunq; Ioniam vocant: vrbem Hyppin, amnis Mæandri exitum, Latmum montem, Endymionis à Luna (vt ferunt) adamati fabula nobilem. Deinde rurſus inflexa cingit vrbem Prienen, & Geſsi fluminis oſtium: moxq; vt maiore circuitu, ita plura complectitur. Ibi eſt Panionium ſacra regio, & ob id eo nomine appellata, quòd eam communiter Iones colunt. Ibi à fugitiuis (vt aiunt) condita (nomen famæ annuit) Phygela. Ibi Epheſus, & Dianæ clariſsimum tẽplum, quod Amazones Aſia potitę conſecraſſe traduntur. Ibi Cayſtros amnis, ibi Lebedos, Clarijq; Apollinis fanum, quod Manto Tireſiæ filia, fugiens victores Thebanorum Epigonos, & Colophon, quam Mopſus eiuſdẽ Mantus filius ſtatuit, ad promontorium quo ſinus clauditur, quod altera parte

parte alium quem Smyrnæum vocant,efficit, anguſtisq; ceruicibus reliqua extendit. Inde latius abit in peninſulæ faciẽ:ſuper anguſtias, hinc Teos,illinc Clazomena:& quia terga iũgũt cõfinio adnexa maris,diuerſis frõtibus diuerſa maria ꝓſpectãt.In ipſa peniſula eſt Coryna. In ſinu Smyrnæo eſt Thermodõ amnis, & vrbs Leuca:Extra eũ,Phocis Ioniç vltima.

ÆOLIS.

CAPVT 18.

PRoxima regio, ex quo ab Æolijs incoli cœpit,Æolis facta,antè Myſia, & q̃ Helleſpontum attingit Troianis poſsidentibus Troas fuit. Primam vrbem à Myrino conditore Myrinam vocant.Sequentem Pelops ſtatuit,victo Oenomao reuerſus ex Græcia: Cymen nominauit,pulſis qui habitarant,dux Amazonum Cyme.Suprà, Caycus inter Eleam decurrit, & Pytanem illam, quæ Archeſilam tulit, nihil affirmantis Academiæ clariſsimum antiſtitem. Tum in promontorio eſt Canna oppidum, quod præteruectos, ſinus excipit non paruus, ſed longè ac molliter flexus,retrahensq; paulatim oras vſq; ad ima montis Idæ. Iſthmos paruis vrbibus aſperſus eſt,quarũ clariſsima eſt Ciſtena. Gremio interiore cãpus Thebe nomine, Adrimittion,Aſtyrã, Eteſſam oppida,eodem quo dicta ſunt or-

dine adiacentia cntinet. In altero latere Antandrum. Duplex cauſa nominis iactatur. Alij Aſcanium Æneæ filium, cum ibi regnaret, captum à Pelaſgis eà ſe redemiſſe commemorant. Alij ab ijs putant conditam, quos ex Andro inſula vis & ſeditio exegerat. Hi Antandrum quaſi pro Andro: illi quaſi pro viro accipi volunt. Sequens tractus tangit Gargara, & Aſſon, Ætolorum colonias. Tum ſinus alter Ἀχαιῶν λιμὴν, non longè ab Ilio littora incuruat, vrbe, bello, excidioq; clariſsima. Hic Sigæum fuit oppidum. Hic Achiuorum fuit bellantium ſtatio. Huc ab Idæo monte demiſſus Scamander exit, & Simois, fama quàm natura maiora flumina. Ipſe mons vetere diuarum certamine, & iudicio Paridis memoratus, orientem ſolem aliter, quàm in alijs terris ſolet aſpici, oſtentat. Nanque ex ſummo vertice eius ſpeculantibus, penè à media nocte ſparſi ignes paſſim micare, & vt lux appropinquat, ita coire, ac ſe coniungere videntur, donec magis magisq; collecti, pauciores ſubinde, & vna ad poſtremum flamma ardeant. Ea cum diu clara & incendio ſimilis effulſit, cogit ſe, ac rotundat, & fit ingens globus. Diu is quoq; grandis, & terris adnexus apparet: deinde paulatim decreſcens, & quantò decreſcit eò clarior: fugat nouiſsime noctem, & cum die

iam ſol

iam ſol factus, attollitur. Extra ſinum ſunt Rhetæa littora, Rhetæo & Dardania claris vrbibus: Aiacis tamen ſepulchro maximè illuſtria. Ab his fit arctius mare, nec iam abluit terras, ſed rurſus diuidens anguſto Helleſponti freto, littus obuium findit, facitque vt iterum terræ, quâ fluit, latera ſint.

Bithynia.

CAPVT 19.

INterius Bithyni ſunt, & Mariandynei. In ora Graiæ vrbes, Abydos, & Lampſacum, Parion, & Priapos. Abydos magni quondam amoris commercio inſignis eſt. Lampſacum, Phocæis appellantibus, nomen ex eo traxit, quòd conſulentibus in quâ'nam terras potiſsimum tenderent, reſponſum erat, vbi primùm fulſiſſet, ibi ſedem capeſſerent. Tum rurſus fit apertius mare Propontis. In id Granicus effunditur, pugna quæ primum inter Perſas, & Alexandrum fuit, nobilis. Trans amnem ſedet in ceruice peninſulæ Cyzicum, nomen Cyzicus indidit, quem à Minyis imprudentibus, cum Colchos peterent, fuſum acie cæſumq; accepimus. Pòſt Placia, & Scylace, paruæ Pelaſgorum coloniæ. Quibus à tergo imminet

arcus, maximè incuruus, breuis, atrox, nebuloſus, raris ſtationibus, non molli neq; arenoſo circundatus littore, vicinus aquilonib⁹, & quia non profundus eſt, fluctuoſus atque feruens. Olim excolentium ſæuo admodum ingenio Axenus, pòſt commercio aliarum gentium mollitis aliquantum moribus, dictus Euxinus. In eo primum Miarandynei vrbem habitant, ab Argiuo (vt ferunt) Herculè datam, Heraclea vocitatur. Id famæ fidem adiecit: iuxtà ſpecus eſt Acheruſia, ad Manes (vt aiunt) peruius, atq; inde extractum Cerberum exiſtimant.

Paphlagonia

CAPVT 20.

TVM Tios oppidum, Mileſiorum quidem colonia, ſed iam ſoli gentisq; Paphlagonum. Quorum in littoribus penè medijs, promontorium eſt Carambis. Citrà Parthenius amnis, vrbesq; Seſamus, & Cronnna, & à Cythoro Phryxi filio poſita Cythoros. Tum Cimolis accolitur: & quæ Paphlagoniam finit, Armene.

Chalybes.

CAPVT 21.

CHalybes proximi clariſsimas habent Amiſon, & Synopen, Cynici Diogenis patriam. Amnes Halyn, & Thermodonta. Secundum Halyn vrbs eſt Lycaſto: à Thermodonte campus, in eo fuit Themiſcyrum oppidum: fuere & Amazonum caſtra, ideo Amazonum vocant. Tabareni Chalybas attingunt, quibus in riſu luſuq; ſummum bonum eſt. Vltra Carambin Moſſynœci, turres ligneas ſubeunt, notis corpus omne perſignant, propatulò veſcuntur, promiſcuè concumbunt, & palàm reges ſuffragio deligunt, vinculiſq; & arctiſsima cuſtodia tenent, atq; vbi culpam prauè imperando meruere, inedia diei totius afficiunt. Cæterùm aſperi, inculti, pernoxij appulſis: deinde minus feri. Verùm & hi inconditis moribus, Macrocephali, Diſcheri, Buxedi. Raræ vrbes, Ceraſus & Trapeſus maximè illuſtres. Inde is locus eſt, vbi finem ductus à Boſphoro tractus accipit, atq; inde ſe in ſinu aduerſi littoris flexu attollens, anguſtiſsimum Ponti facit angulum. Hic ſunt Colchi. Hinc Phaſis erumpit. Hic eodem nomine, quo amnis eſt, Atheniſtagora, Mileſio deductum oppidum. Hic Phryxi templum, & lucus, fabu-

fabula vetere pellis aureæ nobilis. Hinc orti montes, longo ſe iugo, & donec Riphæis coniungantur exporrigunt: qui altera parte in Euxinum & Mœotida & Tanain: altera in Caſpium pelagus obuerſi, Ceraunij dicuntur. Iidem aliubi Taurici, Moſchi, Amazonici, Caſpij, Coraxinci, Caucaſi vt alijs alijsúe appoſitis gentibus, ita alijs alijsq; dicti nominibus. At in primo flexu iam curui littoris oppidum eſt, quod Græci mercatores conſtituiſſe, & quia cum cæca tempeſtate agerentur, ignaris quæ terra eſſet, cygni vox notam dederat, Cygnum appellaſſe dicuntur. Reliqua eius, feræ incultæq; gentes, vaſto mari aſſidentes tenent, Melanchlæni, Terreſtria, Sexſolitæ, Coraxi, Phthirophagi, Heniochi, Achæi, Cercetici. Et iam in confinio Mœotidis Syndones. In Heniochorum finibus Dioſcurias, à Caſtore & Polluce pontum cum Iaſone ingreſsis: Syndos, in Syndonum ab ipſis terrarum cultoribus condita eſt. Obliqua tunc regio, & in latum modice patens, inter Pontum paludemq; ad Boſphorum excurrit, quæ duobus alueis in lacum & in mare profluens, Corocondamam peninſulam reddit. Quatuor vrbes ibi ſunt, Hermonaſſa, Cepoë, Phanagoria, & in ipſo ore Cimmerium. Hàc ingreſſos lacus accipit longè lateq; diffuſus, quà terras tangit, in-

git, incuruo circumdatus littore, quà mari propior eſt (niſi vbi aperitur) quaſi margine obductus, citra magnitudinem, propè Ponto ſimilis. Oram quæ à Boſphoro ad Tanaim vſq; deflectitur, Mœotici incolunt. Toreatæ, Arrichi, Phicores, & oſtio fluminis proximi Iaxamathæ. Apud eos eaſdem artes fœminæ quas viri exercent, adeò, vt ne militia quidem vacent. Viri pedibus inhæren, ſagittisq; depugnant: illæ equeſtre prælium ineunt. Nec ferro dimicant, ſed quos laqueis intercepere, trahendo conficiunt. Nubunt tamen, verum vt nubiles habeantur, non in ætate modus eſt. Niſi quæ hoſtem interemere, virgines manent. Ipſe Tanais ex Riphæo monte deiectus, adeò præceps ruit, vt cum vicina flumina, tum Mœotis & Boſphorus, tum Ponti aliqua, brumali rigore durentur, ſolus æſtus hyememq; iuxta ferens, idem ſemper, & ſublimis incitatusq; decurrat. Ripas eius Sauromatæ, & ripis hærentia poſsident. Vna gens, aliquot populi, & aliquot nomina. Primi Mœotici γυναικοκρατέμενοι regna Amazonum: fœcundos pabulo, ad alia ſteriles nudosq; campos tenent Budini. Geloni, vrbem ligneam habitant. Iuxtà Thyrſagetę Turcęq; vaſtas ſyluas occupant, aluntq; venando. Tum continuis rupibus, latè aſpera & deſerta regio, ad Arymphæos

phæos vſq; permittitur. His iuſtiſsimi mores. Pro domibus nemora, alimenta baccæ, & maribus & fœminis nuda ſunt capita. Sacri itaq; habentur, adeoq; ipſos nemo de tam feris gentibus violat, vt alijs quoque ad eos confugiſſe, pro Aſylo ſit. Vltrà ſurgit mons Rhiphæus, vltraq; eum iacet ora quæ ſpectat Oceanum.

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS LIBER SECVNDVS.

Scythia Europea.

CAPVT I.

ASię in noſtrum mare Tanaimq; vergentis, quem dixi, finis ac ſitus eſt. At per eundem amnem in Mœotida remeantibus, ad dextram Europa eſt modo: ſiniſtro latere innauigantium appoſita, ac Rhiphæis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima, cadentes aſsiduè niues adeò inuia efficiunt, vt vltrà ne viſum quidem intendentium admittant. Deinde eſt regio ditis admodum ſoli, inhabitabilis tamen: quia Gryphi ſæuum & pertinax ferarum genus, aurum terra penitus egeſtum mirè amant mireq; cuſtodiunt, & ſunt infeſti attingentibus. Hominum primi ſunt Scythæ: Scytharumq;, queis ſinguli oculi eſſe dicuntur, Arimaſpi. Ab eis Eſſedones vſq; ad Mœotida. Huius flexum Buges amnis ſecat. Agatyrci & Sauromatæ ambiunt: quia pro ſedibus plauſtra habent, dicti Hamaxobitæ. Obliqua tunc ad Boſphorum plaga excurrens, Ponto ac Mœotide

tide includitur. In paludem vergentia Satarchæ tenent. In Boſphorum Cimmericum oppida, Myrmecion, Panticapæum, Theodoſia, Hermiſium. in Euxinum mare, Taurici: ſuper eos, ſinus portuoſus, & ideo καλὸς λιμὴν appellatus, promontorijs duobus includitur. Alterum, κριοῦ μέτωπον vocant, Carambico, quod in Aſia diximus, patet aduerſum: Parthenion alterum. Oppidum adiacet Cherroneſus à Diana (ſi credatur) çonditum, & Nymphæo ſpecu, quod in arce eius Nymphis ſacratum eſt, maxime illuſtre. Subit tum ripam mare, & donec quinq; millia paſſuum abſit à Mœotide, refugientia vſq; ſubſequens littora, quæ Satarchæ & Taurici tenent, peninſulam reddit. Quod inter paludem & ſinum eſt, Taphræ nominatur. Sinus Carcinites. In eo vrbs eſt Carcine: quam duo flumia, Gerros & Hypacyris, vno oſtio effluentia attingunt: verùm diuerſis fontibus, & aliunde dilapſi. Nam Gerros inter Baſilidas & Nomadas euoluitur. Syluæ deinde ſunt, quas maximas hæ terræ ferunt. & Panticapes, qui Nomadas Georgosq; diſterminat. Terra tum longè diſtenta excedens, tenui radice littori adnectitur. Pòſt ſpatioſa modicè, paulatim ſe ipſa faſtigiat, & quaſi in mucronem longa colligens latera, facie poſiti enſis allecta eſt.

Achilles infeſta claſſe mare Ponticum ingreſſus, ibi ludicro certamine celebraſſe victoriam, & cum ab armis quies erat, ſe ac ſuos curſu exercitauiſſe memoratur. Ideo dicta eſt Δρόμος ἀχίλλειος. Tum Boryſthenes gentem ſui nominis abluit, inter Scythiæ amnes amœniſsimus turbidis alijs, liquidiſsimus defluit, placidior quàm cæteri, potariq; pulcherrimus. Alit lætiſsima pabula magnosque piſces, quibus & optimus ſapor, & nulla oſſa ſunt. Longè venit, ignotisq; ortus è fontibus, quadraginta dierum iter alueo ſtringit: tantoq; ſpatio nauigabilis, ſecundum Boryſtenida & Olbida Græca oppida egreditur. Callipidas Hypanis includit. Ex grandi palude oritur, quam Matrem, eius accolæ appellant: & diu qualis natus eſt defluit. Tandem non longè à mari, ex paruo fonte cui Exampeo cognomen eſt, adeò amaras aquas accipit, vt ipſe quoq; iam ſui diſsimilis, & non dulcis hinc defluat. Axiaces proximus intra Callipidas Axiacasq; deſcendit. Hos ab Iſtricis Tyra ſeparat, ſurgit in Neuris: quà exit, ſui nominis oppidum attingit. At ille qui Scythiæ populos à ſequentibus dirimit, apertis in Germania fontibus, alio quàm deſinit nomine exoritur. Nam per immania magnarum gentium diu Danubius eſt: Deinde aliter appellantibus

accolis, Iter fit: acceptiſq; aliquot amnibus, ingens iam, & eorum qui in noſtrum mare decidunt, tantum Nilo minor, totidem quot ille oſtijs, ſed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus effluit. Ingenia cultusq; gentium differunt. Eſſedones funera parentum læti, & victimis, ac feſto coitu familiarium celebrant. Corpora ipſa laniata, & cæſis pecorum viſceribus immixta epulando conſumunt. Capita vbi fabre expoliuere, auro cincta pro poculis gerunt. Hæc ſunt apud eos ipſos pietatis vltima officia. Agatyrſi ora artusq; pingunt: vt quiq; maioribus præſtant, ita magis vel minus. Cæterùm iiſdem omnes notis, & ſic vt ablui nequeant. Sarmatæ auri & argenti, maximarum peſtium ignari, vice rerũ commercia exercent. Atq; ob ſæua hyemis admodum aſsiduæ, demerſis in humum ſedibus ſpecus aut ſuffoſſa habitant, totum braccati corpus: & niſi qua vident, etiam ora veſtiti. Tauri Iphigeniç, & Oreſtis aduentu maximè memorati: immanes ſunt moribus, immanéq; famam habent, ſolere ꝓ victimis aduenas cædere. Baſilidis ab Hercule, & Echidna, generis principia ſunt: mores regij, arma tantum ſagittæ. Vagi Nomades pecorum pabula ſequuntur, atq; vt illa pecori durant, ita diu ſtatam ſedẽ agunt. Colunt Georgi exercentq; agros. Axiacæ furari quid ſit, ignorant: ideo-

ideoq́; nec ſua cuſtodiunt, nec aliena contingunt. Interius habitantium ritus aſperior, & incultior regio eſt. Bella cædesq́; amant, mosq́; eſt bellantibus, cruorem eius, quem primum interemerunt, ipſis è vulneribus ebibere. Vt quiſq; plures interemerit, ita apud eos habetur eximius. Cæterùm expertem eſſe cædis, inter opprobria vel maximum. Ne fœdera quidem incruenta ſunt. Sauciant ſe qui paciſcuntur, exemptumq́; ſanguinem, vbi permiſcuere, deguſtant. Id putant manſuræ fidei pignus certiſsimum. Inter epulas, quot quiſq; interfecerit referre, lætiſsima & frequentiſsima mentio: binisq́; poculis, qui plurimos retulere, perpotatis interlocantur: is honos præcipuus eſt. Pocula vt Eſſedones parentum, ita inimicíſsimorum capitibus expoliunt. Apud Antropophagos ipſæ etiam èpulæ viſceribus humanis apparantur. Geloni, hoſtium cutibus equos ſeq́; velant. Illos reliqui corporis, ſe capitum. Melanchlænis atra veſtis, & ex ea nomen. Neuris ſtatum ſingulis tempus eſt, quo ſi velint, in lupos iterumq́; in eos qui fuere, mutentur. Mars omnium deus. Ei pro ſimulachris enſes & tentoria dedicant, hominesq́; pro victimis feriunt. Terræ latè patent, & ob excedentia ripas ſuas plerunq; flumina, nuſquam non ad pabula fertiles.

Ali-

Alicubi vſque adeò ſteriles ad cætera, vt qui habitant, lignorum egentes, ignes oſſibus alant.

THRACIA.

CAPVT 2.

HIs Thracia proxima eſt, eaq; à Pontici lateris fronte vſq; in Illyricos penitus immiſſa, quâ latera agit, Iſtro pelagoq; contingitur. Regio nec cœlo læta, nec ſolo: & niſi qua mari propior eſt, infœcunda, frigida, eorumq; quæ ſeruntur, maligne admodum patiens. Rarò vſquam pomiferam arborem, vitem frequentius tolerat: ſed nec eius quidem fructus maturat ac mitigat, niſi vbi frigora obiectu frondium cultores arcuere. Viros benignius alit, non ad ſpeciem tamen: nam & illis aſper atq; indecens corporum habitus eſt: cæterum ad ferociam, & numerum, vt multi immiteſq; ſint, maximè ferax. Paucos amnes qui in pelagus euadunt, verùm celeberrimos Hebrum, Neſton, & Strymona emittit. Montes interior attollit, Hæmon & Rhodopen, & Orbelon, ſacris Liberi patris, & cœtu Mænadum Orpheo primum initiante celebratos. E quibus Hæmus in tantum altitudinis abit, vt Euxinum, & A-

& Adriam ex ſummo vertice oſtendat. Vna gens Thraces habitant, alijs alijsq; præditi et nominibus, & moribus: quidam feri ſunt, & ad mortem paratiſsimi, Getæ vtiq;: id varia opinio perficit. Alij redituras putant animas obeuntium. Alij etſi non redeant, non extingui tamen, ſed ad beatiora tranſire. Alij emori quidem, ſed id melius eſſe quàm viuere; Itaq; lugentur apud quoſdam puerperia, natiq; deflentur. Funera contrà feſta ſunt, & veluti ſacra, cantu, luſuq; celebrantur. Ne fœminis quidem ſegnis eſt animus, ſuper mortuorum virorum corpora interfici, ſimulq; ſepeliri, votum eximium habent: & quia plures ſimul ſingulis nuptæ ſunt, cuius id ſit decus, apud iudicaturos magno certamine affectant: moribus datur, eſtq; maximè lætum, cum in hoc contenditur, vincere. Mœrent aliæ vocibus, & cum acerbiſsimis planctibus efferunt. At quibus conſolari eas animus eſt, arma, opesq; ad rogos deferunt, paratiq; (vt dictitant) cum fato iacentis, ſi detur in manus, vel paciſci, vel decernere, vbi nec pugnæ, nec pecuniæ locus ſit, manentq; dominas proci. Nupturæ virgines non à parentibus viris traduntur, ſed publicè aut locantur ducendæ, aut væneunt. Vtrum fiat, ex ſpecie & moribus cauſa eſt. Probæ formoſæq; in pretio ſunt: cæteras qui habeant, mercede quæruntur.

tur. Vini vſus quibuſdam ignotus eſt: epulantibus tamen vbi ſuper ignes quos circumſident, quædam ſemina ingeſta ſunt, ſimilis ebrietati hilaritas ex nidore contingit. In littoribus Iſtro ꝓxima eſt Iſtropolis: deinde à Mileſijs deducta Galatis, & Tritonice, & portus Caria, & Tiriſtris promontorium, quod præteruectos alter Ponti angulus accipit, aduerſus Phaſiaco, & niſi amplior foret, ſimilis fuit. Hic Bizone motu terræ intercidit. Eſt portus Crunos: vrbes, Dionyſiopolis, Odeſſos, Meſſembria, Anchialos: & intimo in ſinu, atq; vbi Pontus alterum ſui flexum angulo finit, magna Apollonia. Recta dehinc ora, niſi ꝙ media fermè in promontorium, quod Thinniam vocant, exit, & incuruis contra ſe littoribus obtenditur, vrbemq; ſuſtinet Halmideſſon, & Phileas, & Phinopolim. Hactenus Põtus, deinde eſt Boſphorus et Propontis. In Boſphoro Byzantiũ: in Propontide Selymbria, Perinthus, Bathynis: amnesq; qui interfluunt, Erginus & Atyras. Tum Rheſo regnata quõdam pars Thraciæ, & Biſanthe Samiorum, et ingens aliquando Cypſella. Pòſt locus, quem Graij μακρὸν τεῖχος appellant, & in radice magnę peninſulę ſedens Lyſimachia. Terra, quæ ſequitur, nuſq̃; lata, atq; hic arctiſsima, inter Helleſpontũ, Ægęumq; procurrit. Anguſtias Iſthmon, frontem eius Maſtuſiam,

iotam

git, incuruo circumdatus littore, quà mari propior eſt (niſi vbi aperitur) quaſi margine obductus, citra magnitudinem, propè Ponto ſimilis. Oram quæ à Boſphoro ad Tanaim vſq; deflectitur, Mœotici incolunt. Toreatæ, Arrichi, Phicores, & oſtio fluminis proximi Iaxamathæ. Apud eos eaſdem artes fœminæ quas viri exercent, adeò, vt ne militia quidem vacent. Viri pedibus inhæren, ſagittisq; depugnant: illæ equeſtre prælium ineunt. Nec ferro dimicant, ſed quos laqueis intercepere, trahendo conficiunt. Nubunt tamen, verum vt nubiles habeantur, non in ætate modus eſt. Niſi quæ hoſtem interemere, virgines manent. Ipſe Tanais ex Riphæo monte deiectus, adeò præceps ruit, vt cum vicina flumina, tum Mœotis & Boſphorus, tum Ponti aliqua, brumali rigore durentur, ſolus æſtus hyememq; iuxta ferens, idem ſemper, & ſublimis incitatusq; decurrat. Ripas eius Sauromatæ, & ripis hærentia poſsident. Vna gens, aliquot populi, & aliquot nomina. Primi Mœotici γυναικοκρατούμενοι regna Amazonum: fœcundos pabulo, ad alia ſteriles nudosq; campos tenent Budini. Geloni, vrbem ligneam habitant. Iuxtà Thyrſagetę Turcęq; vaſtas ſyluas occupant, aluntúrq; venando. Tum continuis rupibus, latè aſpera & deſerta regio, ad Arymphæos

phæos vſq; permittitur. His iuſtiſsimi mores. Pro domibus nemora, alimenta baccæ, & maribus & fœminis nuda ſunt capita. Sacri itaq; habentur, adeoq; ipſos nemo de tam feris gentibus violat, vt alijs quoque ad eos confugiſſe, pro Aſylo ſit. Vltrà ſurgit mons Rhiphæus, vltraq; eum iacet ora quæ ſpectat Oceanum.

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS LIBER SECVNDVS.

Scythia Europea.

CAPVT I.

ASię in noſtrum mare Tanaimq́; vergentis, quem dixi, finis ac ſitus eſt. At per eundem amnem in Mœotida remeantibus, ad dextram Europa eſt modo: ſiniſtro latere innauigantium appoſita, ac Rhiphæis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima, cadentes aſsiduè niues adeò inuia efficiunt, vt vltrà ne viſum quidem intendentium admittant. Deinde eſt regio ditis admodum ſoli, inhabitabilis tamen: quia Gryphi ſæuum & pertinax ferarum genus, aurum terra penitus egeſtum mirè amant mireq́; cuſtodiunt, & ſunt infeſti attingentibus. Hominum primi ſunt Scythæ: Scytharumq́;, queis ſinguli oculi eſſe dicuntur, Arimaſpi. Ab eis Eſſedones vſq; ad Mœotida. Huius flexum Buges amnis ſecat. Agatyrci & Sauromatæ ambiunt: quia pro ſedibus plauſtra habent, dicti Hamaxobitæ. Obliqua tunc ad Boſphorum plaga excurrens, Ponto ac Mœotide

tide includitur. In paludem vergentia Satarchæ tenent. In Boſphorum Cimmericum oppida, Myrmecion, Panticapæum, Theodoſia, Hermiſium. in Euxinum mare, Taurici: ſuper eos, ſinus portuoſus, & ideo καλὸς λιμὴν appellatus, promontorijs duobus includitur. Alterum, κριοῦ μέτωπον vocant, Carambico, quod in Aſia diximus, patet aduerſum: Parthenion alterum. Oppidum adiacet Cherroneſus à Diana (ſi credatur) conditum, & Nymphæo ſpecu, quod in arce eius Nymphis ſacratum eſt, maxime illuſtre. Subit tum ripam mare, & donec quinq; millia paſſuum abſit à Mœotide, refugientia vſq; ſubſequens littora, quæ Satarchæ & Taurici tenent, peninſulam reddit. Quod inter paludem & ſinum eſt, Taphræ nominatur. Sinus Carcinites. In eo vrbs eſt Carcine: quam duo flumia, Gerros & Hypacyris, vno oſtio effluentia attingunt: verùm diuerſis fontibus, & aliunde dilapſi. Nam Gerros inter Baſilidas & Nomadas euoluitur. Syluæ deinde ſunt, quas maximas hæ terræ ferunt. & Panticapes, qui Nomadas Georgosq; diſterminat. Terra tum longè diſtenta excedeńs, tenui radice littori adnectitur. Pòſt ſpatioſa modicè, paulatim ſe ipſa faſtigiat, & quaſi in mucronem longa colligens latera, facie poſiti enſis allecta eſt.

 Achil-

Achilles infeſta claſſe mare Ponticum ingreſſus, ibi ludicro certamine celebraſſe victoriam, & cum ab armis quies erat, ſe ac ſuos curſu exercitauiſſe memoratur. Ideo dicta eſt Δρόμος ἀχίλλειος. Tum Boryſthenes gentem ſui nominis abluit, inter Scythiæ amnes amœniſsimus turbidis alijs, liquidiſsimus defluit, placidior quàm cæteri, potariq́; pulcherrimus. Alit lætiſsima pabula magnosq́ue piſces, quibus & optimus ſapor, & nulla oſſa ſunt. Longè venit, ignotisq́; ortus è fontibus, quadraginta dierum iter alueo ſtringit: tantoq́; ſpatio nauigabilis, ſecundum Boryſtenida & Olbida Græca oppida egreditur. Callipidas Hypanis includit. Ex grandi palude oritur, quam Matrem, eius accolæ appellant: & diu qualis natus eſt defluit. Tandem non longè à mari, ex paruo fonte cui Exampeo cognomen eſt, adeò amaras aquas accipit, vt ipſe quoq; iam ſui diſsimilis, & non dulcis hinc defluat. Axiaces proximus intra Callipidas Axiacasq́; deſcendit. Hos ab Iſtricis Tyra ſeparat, ſurgit in Neuris: quà exit, ſui nominis oppidum attingit. At ille qui Scythiæ populos à ſequentibus dirimit, apertis in Germania fontibus, alio quàm deſinit nomine exoritur. Nam per immania magnarum gentium diu Danubius eſt: Deinde aliter appellantibus

acco-

accolis, Iſter fit: acceptisq́; aliquot amnibus, ingens iam, & eorum qui in noſtrum mare decidunt, tantum Nilo minor, totidem quot ille oſtijs, ſed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus effluit. Ingenia cultusq́; gentium differunt. Eſſedones funera parentum læti, & victimis, ac feſto coitu familiarium celebrant. Corpora ipſa laniata, & cæſis pecorum viſceribus immixta epulando conſumunt. Capita vbi fabre expoliuere, auro cincta pro poculis gerunt. Hæc ſunt apud eos ipſos pietatis vltima officia. Agatyrſi ora artusq́; pingunt: vt quiq; maioribus præſtant, ita magis vel minus. Cæterùm iiſdem omnes notis, & ſic vt ablui nequeant. Sarmatæ auri & argenti, maximarum peſtium ignari, vice rerũ commercia exercent. Atq; ob ſæua hyemis admodum aſsiduæ, demerſis in humum ſedibus ſpecus aut ſuffoſſa habitant, totum braccati corpus: & niſi qua vident, etiam ora veſtiti. Tauri Iphigenię, & Oreſtis aduentu maximè memorati: immanes ſunt moribus, immaneq́; famam habent, ſolere ꝓ victimis aduenas cædere. Baſilidis ab Hercule, & Echidna, generis principia ſunt: mores regij, arma tantum ſagittæ. Vagi Nomades pecorum pabula ſequuntur, atq; vt illa pecori durant, ita diu ſtatam ſedẽ agunt. Colunt Georgi exercentq́; agros. Axiacæ furari quid ſit, ignorant: ideo-

ideoq; nec ſua cuſtodium, nec aliena contingunt. Interius habitantium ritus aſperior, & incultior regio eſt. Bella cædesq; amant, mosq; eſt bellantibus, cruorem eius, quem primum interemerunt, ipſis è vulneribus ebibere. Vt quiſq; plures interemerit, ita apud eos habetur eximius. Cæterùm expertem eſſe cædis, inter opprobria vel maximum. Ne fœdera quidem incruenta ſunt. Sauciant ſe qui paciſcuntur, exemptumq; ſanguinem, vbi permiſcuere, deguſtant. Id putant manſuræ fidei pignus certiſsimum. Inter epulas, quot quiſq; interfecerit referre, lætiſsima & frequentiſsima mentio: binisq; poculis, qui plurimos retulere, perpotatis interlocantur: is honos præcipuu eſt. Pocula vt Eſſedones parentum, ita inimiciſsimorum capitibus expoliunt. Apud Antropophagos ipſæ etiam epulæ viſceribus humanis apparantur. Geloni, hoſtium cutibus equos ſeq; velant. Illos reliqui corporis, ſe capitum. Melanchlænis atra veſtis, & ex ea nomen. Neuris ſtatum ſingulis tempus eſt, quo ſi velint, in lupos iterumq; in eos qui fuere, mutentur. Mars omnium deus. Ei pro ſimulachris enſes & tentoria dedicant, hominesq; pro victimis feriunt. Terræ latè patent, & ob excedentia ripas ſuas plerunq; flumina, nuſquam non ad pabula fertiles.

Ali-

Alicubi vſque adeò ſteriles ad cætera, vt qui habitant, lignorum egentes, ignes oſsibus alant.

THRACIA.

CAPVT 2.

HIs Thracia proxima eſt, eaq; à Pontici lateris fronte vſq; in Illyricos penitus immiſſa, quâ latera agit, Iſtro pelagoq; contingitur. Regio nec cœlo læta, nec ſolo: & niſi qua mari propior eſt, infœcunda, frigida, eorumq; quæ feruntur, maligne admodum patiens. Rarò vſquam pomiferam arborem, vitem frequentius tolerat: ſed nec eius quidem fructus maturat ac mitigat, niſi vbi frigora obiectu frondium cultores arcuere. Viros benignius alit, non ad ſpeciem tamen: nam & illis aſper atq; indecens corporum habitus eſt: cæterum ad ferociam, & numerum, vt multi immiteſq; ſint, maximè ferax. Paucos amnes qui in pelagus euadunt, verùm celeberrimos Hebrum, Neſton, & Strymona emittit. Montes interior attollit, Hæmon & Rhodopen, & Orbelon, ſacris Liberi patris, & cœtu Mænadum Orpheo primum initiante celebratos. E quibus Hæmus in tantum altitudinis abit, vt Euxinum,

& A-

& Adriam ex ſummo vertice oſtendat. Vna gens Thraces habitant,alijs alijsq; præditi et nominibus, & moribus: quidam feri ſunt, & ad mortem paratiſsimi, Getæ vtiq; : id varia opinio perficit. Alij redituras putant animas obeuntium. Alij etſi non redeant,non extingui tamen,ſed ad beatiora tranſire. Alij emori quidem, ſed id melius eſſe quàm viuere: Itaq; lugentur apud quoſdam puerperia, natiq; deflentur. Funera contrà feſta ſunt,& veluti ſacra, cantu, luſuq, celebrantur. Ne fœminis quidem ſegnis eſt animus, ſuper mortuorum virorum corpora interfici,ſimulq; ſepeliri, votum eximium habent: & quia plures ſimul ſingulis nuptæ ſunt, cuius id ſit decus, apud iudicaturos magno certamine affectant: moribus datur, eſtq; maximè lætum, cum in hoc contenditur, vincere. Mœrent aliæ vocibus, & cum acerbiſsimis planctibus efferunt. At quibus conſolari eas animus eſt, arma, opesq; ad rogos deferunt, paratiq; (vt dictitant) cum fato iacentis,ſi detur in manus, vel paciſci,vel decernere,vbi nec pugnæ, nec pecuniæ locus ſit, manentq; dominas proci. Nupturæ virgines non à parentibus viris traduntur, ſed publicè aut locantur ducendæ, aut væneunt. Vtrum fiat, ex ſpecie & moribus cauſa eſt. Probæ formoſæq; in pretio ſunt: cæteras qui habeant, mercede quæruntur.

tur. Vini vſus quibuſdam ignotus eſt: epulantibus tamen vbi ſuper ignes quos circumſident, quædam ſemina ingeſta ſunt, ſimilis ebrietati hilaritas ex nidore contingit. In littoribus Iſtro ꝓxima eſt Iſtropolis: deinde à Mileſijs deducta Galatis, & Tritonice, & portus Caria, & Tiriſtris promontorium, quod præteruectos alter Ponti angulus accipit, aduerſus Phaſiaco, & niſi amplior foret, ſimilis fuit. Hic Bizone motu terræ intercidit. Eſt portus Crunos: vrbes, Dionyſiopolis, Odeſſos, Meſſembria, Anchialos: & intimo in ſinu, atq; vbi Pontus alterum ſui flexum angulo finit, magna Apollonia. Recta dehinc ora, niſi ꝙ media fermè in promontorium, quod Thinniam vocant, exit, & incuruis contra ſe littoribus obtenditur, vrbemq; ſuſtinet Halmideſſon, & Phileas, & Phinopolim. Hactenus Pōtus, deinde eſt Boſphorus et Propontis. In Boſphoro Byzantiū: in Propontide Selymbria, Perinthus, Bathynis: amnesq; qui interfluunt, Erginus & Atyras. Tum Rheſo regnata quōdam pars Thraciæ, & Biſanthe Samiorum, et ingens aliquando Cypſella. Pòſt locus, quem Graij μακρὸν τεῖχος appellant, & in radice magnę peninſulę ſedens Lyſimachia. Terra, quæ ſequitur, nuſq̄: lata, atq; hic arctiſsima, inter Helleſpontū, Ægęumq; procurrit. Anguſtias Iſthmon, frontem eius Maſtuſiam,

iotam

totam Cherſoneſum appellant. Ob multa memorabilis eſt. In ea flumen Ægos, naufragio claſsis Atticæ inſigne. Eſt & Abydo obiacens Seſtos Leandri amore pernobilis. Eſt & regio in qua Perſarum exercitus, diuiſas ſpatio pelagoq́; terras, auſus pontibus iungere (mirum atq; ingens facinus) ex Aſia in Græciam pedes, & non nauigata maria tranſgreſſus eſt. Sunt Proteſilai oſſa conſecrata delubro. Eſt & portus Cœlos, Atheníenſibus & Lacedæmonijs nauali acie decernentibus, Laconicæ claſsis ſignatus excidio. Eſt Cynoſema, tumulus Hecubæ, ſiue ex figura canis in quam conuerſa traditur: ſiue ex fortuna in quam deciderat, humili nomine accepto. Eſt Macidos, eſt Eleus, quæ finit Helleſpontum. Ægæum ſtatim pelagus vaſtè longum littus impellit, ſummotasq́; terras hinc ad promontorium quod Sunium vocatur, magno ambitu, molliq́; circumagit. Eius tractum legentibus, præuectisq́; Maſtuſiam, tum ſinus intrandus eſt, qui alterum Cherſoneſi latus abluens, iugo facie vallis includitur, & ex fluuio quem accipit, Melas dictus, duas vrbes amplectitur, Alopeconeſum, & in altero Iſthmi littore ſitam Cardiam. Eximia eſt Ænos, ab Ænea profugo condita. Crrca Hebrum Ciconeſ. Trans eundem Doriſcos, vbi Xerxem copias ſuas,

quia

quia numero non poterat, ſpatio menſum ferunt. Deinde promontorium Serrium, ex quo canentem Orphea, ſecuta narrantur nemora. & Zone. Tum Scœnos fluuius, & ripis eius adiacens Maronia. Regio vlterior Diomedem tulit, immanibus equis mandendos ſolitum obiectare aduenas, & ijſdem ab Hercule obiectum. Turris, quam Diomedis vocant, ſignum fabulæ remanet, & vrbs quam ſoror eius ſuo nomine nominauit, Abdera: ſed ea magis id memorandum habet, quòd Democritum Phyſicum tulit, quàm quòd ita condita eſt. Vltrà Neſtos fluit, interq; eum & Strymona, vrbes ſunt Philippi, Apollonia, Amphipolis. Inter Strymona, & Athon, turris Calarnea, & portus Caprullon, vrbs Acanthos, & Oeſyma. Inter Athon & Pallenen, Cleona & Olynthos. Strymon (ſicut diximus) amnis eſt, longeq; ortus, & tenuis, alienis ſubinde aquis fit amplior, & vbi non longè à mari lacum fecit, maiore quàm venerat alueo erumpit. Athos mons eſt adeò elatus, vt credatur altius quàm vnde imbres cadunt, ſurgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in vertice ſuſtinet, non abluitur cinis, ſed quo relinquitur aggere manet. Cæterùm non promontorio, vt alij, verùm totus eſt, totoq; longè dorſo procedit in pelagus: quà continenti adhæret,

à Xerxe in Graios tendente perfoſſus, tranſnauigatusq́; & factus freto nauigabili peruius. Ima eius tenent paruæ Pelaſgorum coloniæ. In ſummo fuit oppidum Acroaton, in quo (vt ferunt) dimidio longior, quàm in alijs terris ætas habitantium erat. Pallene ſoli tam patentis, vt quinq; vrbium ſedes ſit atq; ager, tota in altum abit, anguſta ſatis vnde incipit. Ibi eſt Potidea. At vbi laxius patet, Mende, Scioneque referendæ: illa ab Eretrijs, hæc ab Achiuis capto Ilio remeantibus poſita.

Macedonia

CAPVT 3.

TVm Macedonum populi, quot vrbes habitant? quarum Pellam maximè illuſtrem alumni efficiunt, Philippus Græciæ domitor, Alexander etiam Aſiæ. In littore flexus Mecybernæus inter promontoria diuidit Canaſtreum, & portum qui Copos dicitur: vrbes Toronen & Phyſcellam, atque vnde ipſi nomen eſt, Mecybernam incingit. Canaſtreo promontorio Scione proxima eſt. Mecybernæus autem in medio quâ terra dat gremium, modice in littora ingreditur. Cæterùm longis in altum immiſsis lateribus, ingens

gens inter maria ſinus eſt. In eum Axius per Macedonas, etiam per Theſſalos Peneus excurrit. Ante Axium Theſſalonice eſt: inter vtrunq; Caſſandria, Cydna, Aloros, Derris: à Peneo Sepias, Cordynia, Melibœa, Caſtanea, pares ad famam; niſi quòd Philoctetes alumnus Melibœam illuminat. Terræ interiores claris locorum nominibus inſignes, penè nihil ignobile ferunt. Hinc non longè eſt Olympus, hic Pelion, hic Oſſa, montes gigantum fabula belloq; memorati: hic muſarum parens domusq;, Pieria: hic nouiſsime calcatum Graio Herculi ſolum, ſaltus Oetæus: hic ſacro nemore nobilia Tempe: hic Libethra, carminumq; fontes obiacent. Tum iam vaſtè & multum prominens Græcia, & dum Myrthoum pelagus attingat; à ſeptentrione in meridiem vecta, quà ſol oritur, Ægæis: quà occidit, Ionijs fluctibus obiacet: ac proximè ſpatioſa, & Hellas nomine, grandi fronte procedit: mox mari vtroq;, & Ionio magis, latera eius intrante donec quinque millia paſſuum pateat, media fermè propè inciditur. Deinde rurſum terris huc ſe & illuc, verum in Ionium mare magis expandentibus, progreſsisq; in altum, non tam lata quàm cœperat, ingēs tamen iterū et quaſi peninſula extenditur, vocaturq; Peloponneſos, ob ſinus & ꝓmontoria, queis vt fibris littora

eius inciſa ſunt, ſimul quòd tenui tramite in latus effunditur; platani folio ſimillima. In Macedonia prima eſt Theſſalia: deinde Magneſia, Phthiotis: in Græcia Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris, ſed omnium Attis clariſsima. In Peloponneſo Argolis, Laconice, Meſſenia, Achaia, Elis, Arcadia: vltra Ætolia, Acarnania, Epiros vſque in Adriam. De locis, atq; vrbibus, quæ mare non abluit, hæc maximè memoranda ſunt: in Theſſalia Lariſſa, aliquando Iolcos: in Magneſia Antronia: in Phthiotide Phthia: in Doride Pindus, & iuxtà ſitum Erineon: in Locride Cynos & Calliaros: in Phocide Delphi & mons Parnaſus, & Apollinis fanum atq; oraculum: in Bœotia Thebæ, & Cythęron fabulis carminibusq; celeberrimus: in Attide Eleuſin Cereri conſecrata: & clariores, quàm vt indicari egeant, Athenæ. In Megaride vnde regioni nomen eſt Megara: at in Argolide Argos & Mycenæ, & templum Iunonis, vetuſtate & religione percelebre. In Laconide Terapne, Lacedæmon, Amyclæ, mons Taygetus. In Meſſenia Meſſene & Methone. In Achaia, atq; Elide quondam Piſæ Oenomai, Elis & numen delubrumq; Olympij Iouis, certamine Gymnico, & ſingulari ſanctitate, ipſo quidem tamen ſimulachro, quod Phidiæ opus eſt, maxime

xime

ximè nobile. Arcadiam Peloponneſiacæ gentes vndiq; incingunt. In ea ſunt vrbes, Pſophis, Tenea, & Orchomenon: montes, Pholoë, Cyllenius, Parthenius, Mænalus: flumina, Erymanthus, & Ladon. In Ætolia Naupactos, in Acarnania Stratos, oppida: In Epiro Dodonæi templum: & fons ideo ſacer, quòd cum ſit frigidus & immerſas faces ſicut cæteri extinguat, vbi ſine igne procul admouentur, accendit. At cum littora leguntur, à promontorio Sepiade per Demetriam & Boion, Phtheleon, & Echinon ad Pegaſeum ſinum curſus eſt. Ille vrbem Pagaſam amplexus, amnem Sperchion accipit: & quia Minyæ Colchida petentes inde Argo nauem ſoluêre, memoratur. Ab eo ad Sunium tendentibus illa prænauiganda, Maliacus & Opuntius, grandes ſinus, & in his cæſorum etiam Laconum trophæa, Thermòpylæ, Opoës, Scarphia, Cnemides, Alope, Anthedon, Larymna: Aulis, Agamemnoniæ, Graiorumq; claſsis in Troiam coniurantium ſtatio: Marathon magnarum multarumq; virtutum teſtis, iam inde à Theſeo Perſarum maxima clade pernotus: Rhamnus parua, illuſtris tamen, quòd in ea fanum eſt Amphiarai, & Phidiaca Nemeſis. Thoricos, & Brauron olim vrbes, iam tantum nomina. Sunium promontorium eſt, finitq;

 id lit-

id littus Hellados quod ſpectat ad orientem. Inde ad meridiem terra conuertitur vſq; ad Megaram, Atticæ, vt modo latere, ita nunc fronte pelago adiacens. Ibi eſt Piræus Atheni enſium portus: Scyronia ſaxa, ſæuo quondam Scyronis hoſpitio etiam nunc infama. Megarenſium tractus Iſthmon attingit, hoc illi cognomen eſt, quia quinq; milium ſpatio Ægæum mare ab Ionio ſubmouens, anguſto tramite Helladi Peloponneſon annectit. In eo eſt oppidum Cenchreæ, fanum Neptuni: ludi, quos Iſthmicos vocant, celebres: Corinthos, olim clara opibus, poſt clade notior, nunc Romana colonia, ex ſumma arce, quam Acrocorinthon appellant, maria vtraq; contuens. Peloponneſi oram (ſicut diximus) ſinus & promontoria lacerant: ab oriente Bucephalos & Cherſoneſus, & Scylleon: ad meridiem Malea, Tænaros, Acritas, Ichthys: ad veſperum Chelonates, & Araxos. Habitant ab Iſthmo ad Scylleon, Epidaurij, Æſculapij templo inclyti, & Troezenij, fide ſocietatis Atticæ illuſtres: portus Saronicus, & Schenitas & Pagonus. Oppida autem Epidaurus, & Troëzen, & Hermonia his littoribus appoſita ſunt. Inter Scylleon, & Maleam Argolicus. Inter hanc & Tænaron Laconicus. Hinc ad Acritam Aſinæus. Inde ad Ichthyn Cypariſsius. In Argo-
lico

lico ſunt noti amnes Eraſinus,atq; Inachus,et notum oppidum Lerne. In Laconico Githius, & Eurotas. In ipſo Tænaro Neptuni templũ, & ſpecus, illi quem in Ponto Acheruſium diximus, facie & fabula ſimilis. In Aſinæo flumen Pamiſſum: in Cypariſsio Alpheus, nomen dedere vrbes in littore ſitæ: hinc Cypariſſus, illinc Aſine. Meſſenij, Pilijq́; terras colunt, & ipſa pelago Pylos adiacet. Cyllene, Calipolis, Patræ oram illam tenent, in quam Chelonates, & Araxos excurrunt: ſed Cyllene, quòd Mercurium ibi natum arbitrantur, inſignis. Rhion deinde (maris id nomen eſt) anguſte & velut freto lacus ore frequenti incidens, inter Ætolos, & Peloponneſiacos vſq; ad Iſthmon irrumpit. In eo ad ſeptentrionem ſpectare littora incipiunt. In his eſt Ægion, et Ægira, & Oluros, & Sicyon: at in aduerſis Pagæ, Creuſis, Anticyra, Oeanthia, Cyrrha, & notior aliquanto nomine Calydon, & Euenos. Extra Rhion in Acarnania maximè clara ſunt, oppidum Leucas, flumen Achelous. In Epiro nihil Ambracio ſinu nobilius eſt: facit ſinus qui anguſtis faucibus & quæ minus mille paſsibus pateant, grande pelagus admittit. Faciunt vrbes quæ aſsidunt, Actium, Argi, Amphilochij, Ambracia, Æacidarum regia, Pyrrique, Butroton vltrà eſt. Deinde Ceraunij montes: ab ijs

flexus in Adriam. Hoc mare magno ſeceſſu littorum acceptum, & vaſte quidem in latitudinem patens, quà penetrat tamen vaſtius Illyricis vſq; Tergeſtum, cæterà Gallicis, Italisq; gentibus cingitur. Parthini, & Daſſaretæ, prima eius tenent, ſequentia paulatim Encheleæ, Phæaces: deinde ſunt quos proprè Illyricos vocant. Tum Pyræi, & Liburni, & Iſtria. Vrbium prima eſt Oricum, ſecunda Dyrrhachium, Epidamnos antè erat. Romani nomen mutauere, quia velut in damnum ituris, omen id viſum eſt. Vltrà ſunt Apollonia, Salona, Iadera, Narona, Tragurium, ſinus Polaticus & Pola, quondam à Colchis (vt ferunt) habitata (in quantum res tranſeunt) nunc Romana colonia. Amnes autem Æas & Nar, & Danubius, qui iam dictus eſt Iſter: ſed Æas ſecundum Apolloniam, Nar inter Pyræos & Liburnos, per Iſtros Iſter emittitur. Tergeſtum intimo in ſinu Adriæ ſitum finit Illyricum.

ITALIA.

CAPVT 4.

DE Italia magis quia ordo exigit, quàm quia monſtrari eget, pauca dicentur: nota

nota ſunt omnia. Ab Alpibus incipit in altum excedere, atq; vt procedit, mediam ſe perpetuo Apœnini montis iugo attollens, inter Adriaticum & Thuſcum, ſiue vt aliter eadē appellantur, inter Superum mare & Inferum excurrit, diu ſolida. Verùm vbi longè abit, in duo cornua ſcinditur, reſpicitq; altero Siculum pelagus, altero Ionium: tota angusta, & alicubi multo quàm vnd cœpit anguſtior. Interiora eius aliæ, aliæque gentes habitant. Siniſtra parte Carni, & Veneti colunt togatam Galliam. Tum Italici populi, Picentes, Frentani, Dauni, Appuli, Calabri, Salentini. Ad dexteram ſunt ſub Alpibus Ligures, ſub Apœnino Hetruria. Poſt Latium Volſci, Campani, & ſuper Lucaniam Brutij. Vrbium quæ procul à mari habitantur opulentiſsimæ ſunt, ad ſiniſtram Patauium Antenoris, Mutina, & Bononia, Romanorum coloniæ. Ad dexteram Capua à Thuſcis, & Roma quondam à paſtoribus condita, nunc ſi pro materia dicatur, alterum opus. At in oris proxima eſt à Tergeſte Concordia. Interfluit Timauus, nouem capitibus exurgens vno oſtio emiſſus. Deinde Natiſo non longè à mari ditem attingit Aquileiam: vltrà eſt Altinum. Superiora latè occupat littora Padus. Namque ab imis radicibus Veſuli montis exortus, paruis ſe primum fontibus

colligit, & aliquatenus exilis ac macer, mox alijs amnibus adeò augeſcit atq; alitur, vt ſe per ſeptem ad poſtremum oſtia effundat. Vnum de ijs magnum, Padum appellant. Inde tam citus proſilit, vt diſcuſsis fluctibus diu qualem emiſit vndam agat, ſuumq́; etiam in mari alueum ſeruet, donec eum ex aduerſo littore Iſtriæ eodem impetu profluens Iſter amnis excipiat. Hac re per ea loca nauigantibus, quà vtrinq; amnes eunt, inter marinas aquas dulcium hauſtus eſt. A Pado ad Anconam tranſitur Rauenna, Ariminum, Piſaurum, Faneſtris colonia, flumen Metaurus, atq; Eſis, & illa in anguſto illorum duorum promontoriorum ex diuerſo coëuntium, inflexi cubiti imagine ſedens, ac ideò à Graijs dicta Ancona, inter Gallicas Italicasq́; gentes quaſi terminus intereſt. Hanc enim prægreſſos Piceni littora excipiunt: in quibus Numana, Potentia, Claterna, Cupra vrbes: Caſtella autem Firmum, Adria, Truentum: id à fluuio, qui præterit, ei nomen eſt. Ab eo Sonogallia maritima, ad Aterni fluminis oſtia. Vrbes Bucara & Hiſtonium. Dauni autem Tifernum amnem, Cliterniam, Lucrinum, Theanum, oppida: montemq́; Garganum. Sinus eſt continuò Apulo littore incinctus, nomine Vrias, modicus ſpatio: pleraq; aſper acceſſu. Extrà, Sypuntum, vel vt

Graij

Graij dixere, Sipyus: & flumen, quod Canu-
ſium attingens, Aufidum appellant. Pòſt Ba-
rium, Egnatia, & Ennio ciue nobiles Rudiæ:
& in Calabria Brunduſium,Valetium,Lupię,
Hydrus mons,tum & Salentini campi, & Sa-
lentina littora,& vrbs Graia,Callipolis.Huc-
uſq; Adria,hucuſq; Italiæ latus alterum per-
tinet. Frons eius in duo quidem ſe cornua
(ſicut ſuprà diximus) ſcindit,cæterum mare,
quod inter vtraq; admiſit,tenuibus ꝓmonto-
rijs ſemel iterumq; diſtinguens,non vno mar-
gine circuit, nec diffuſum patensq;, ſed per
ſinus recipit. Primus Tarentinus dicitur,inter
promontoria Salen,& Lacinium,in eoq; ſunt
Tarentus, Metapontum, Heraclea, Croto,
Turium. Secundus Scyllaceus inter promon-
toria Lacinium,& Zephyrium, in quo eſt Pe-
tilia,Cœcinum,Cyllaceum, Miſtræ. Tertius
inter Zephyrium & Brutium, Conſilinum,
Cauloniam, Locroſq; circundat. In Brutio
ſunt,Columna regia, Rhegium,Scylla, Tau-
rianum,& Metaurum. Hinc in Thuſcum ma-
re deflexus eſt, & eiuſdem terræ latus alterũ
Terina,Hippo, nunc Vibon, Temeſa, Clam-
petia,Blanda,Buxentũ,Velia, Palinurꝰ, olim
Phrygij gubernatoris,nũc loci nomẽ, Pęſtanꝰ
ſinus,Pęſtũ oppidũ,Silarus amnis,Picẽtia,Pe-
træ quas Sirenes habitauere. Mineruę ꝓmon-
toriũ,opima Lucaniæ loca, Sinus Puteolanꝰ,
Surren-

Surrentum, Herculaneum, Veſuuij montis aſpectus, Pompeij Neapolis, Puteoli, Lacus Lucrinus, & Auernus, Baiæ, Miſſenum, id nunc loci, aliquando Phrygij militis nomen, Cumæ, Linternum, Vulturnus amnis, Vulturnum oppidum, amœna Campaniæ littora, Sinueſſa, Liris, Minturnæ, Formiæ, Fundi, Tarracina, Circes domus, aliquando Circeij, Antium, Aphrodiſium, Ardea, Laurentum. Oſtia citra Tyberim in hoc latere ſunt. Vltrà Pyrgi, Anio, Caſtrum nouum, Grauiſcæ, Coſſa, Telamon, Populonia, Cecina, Piſæ, Hetruſca & loca, & nomina. Deindè Luna, Ligurum & Liguria, & Genua, Sabatia, & Albigaunum. Tum Paulon, & Varum flumina, vtraq; ab Alpibus delapſa. Sed Varum quia Italiam finit, aliquanto notius. Alpes ipſæ ab ijs littoribus longè, lateq; diffuſæ, primo ad ſeptentrionem magno gradu excurrunt: deinde vbi Germaniam attigerunt, verſo impetu in orientem abeunt, direptiſque populis immanibus, vſque in Thraciam penetrant.

Gallia Narbonenſis.

CAPVT 5.

GAllia Lemanno lacu, & Gebennicis montibus in duo latera diuiſa, atq; altero Thu-

ro Thuſcum pelagus attingens, altero Oceanum, hinc à Varo, illinc à Rheno ad Pyrenæum vſq; promittitur. Pars noſtro mari appoſita, fuit aliquando Braccata, nunc Narbonenſis, magis culta, & magis conſita, ideoq; etiam lætior. Vrbium quas habet opulentiſsimæ ſunt Vaſio Vocontiorum, Vienna Allobrogum, Auenio Cauarum, Arecomicorum Nemauſus, Toloſſa Tectoſagum, Secundanorum Arauſio, Sextanorum Arelatæ, Septumanorumq; Blitera. Sed anteſtat omneis Atacinorum, Decumanorumq; colonia, vnde olim ijs terris auxilium fuit, nunc & nomen, & decus eſt Martius Narbo. In littoribus aliquot ſunt cum aliquibus nominibus loca, cæterùm raræ vrbes; quia rari portus, & omnis plaga Auſtro atq; Africo expoſita eſt. Nicea tangit Alpes, tangit oppidum Deceatum, tangit Antipolis: deinde forum Iulij, Octauianorum colonia: tunc pòſt Athenopolis, & Olbia, & Glanon, & Cithariſtes, & Halycidon Maſsilienſium portus, & in eo ipſa Maſsilia. Hæc à Phoceis oriunda, & olim inter aſperas poſita, nunc vt pacatis, ita diſsimillimis tamen vicina gentibus. Mirum quàm facilè & tunc ſedem alienam ceperit, & adhuc morem ſuum teneat. Inter eam & Rhodanum maritima Auaticorum ſtagno aſſidet foſſa Mariana, partem eius amnis nauigabili

gabili alueo effundit, alioquin littus ignobile eſt Lapideum (vt vocant) in quo Herculem contra Albionem, & Bergiona Neptuni liberos dimicantem, cum tela defeciſſent ab inuocato Ioue adiutum imbre lapidum ferunt: credas pluiſſe, adeò multi paſsim, & latè iacent. Rhodanus non longè ab Iſtri, Rheniq; fontibus ſurgit. Deinde Lemanno lacu acceptus tenet impetum, ſeq; per medium integer agens, quantus venit egreditur. Inde contrà in occidentem ablatus, aliquandiu Gallias dirimit. Pòſt curſu in meridiem abducto hàc intrat, acceſſuq; aliorum amnium iam grandis, & ſubinde grandior, inter Volcas & Cauaras emittitur. Vltrà ſunt ſtagna Volcarum, Ledum flumen, caſtellum Latara, Meſua collis incinctus mari penè vndiq; ac niſi quòd anguſto aggere continenti annectitur; inſula, Tum ex Gebennis demiſſus Arauraris iuxta Agathan, ſecundum Bliteras Obris fluit. Atax ex Pyrenæo monte digreſſus, quà ſui fontis aquis venit, exiguus, vadusq; eſt, & ingentis alioquin aluei tenens, niſi vbi Narbonem attingit, nuſquam nauigabilis; ſed cum hybernis intumuit imbribus, vſq; eò ſolitus inſurgere, vt ſe ipſe non capiat. Lacus accipit eum Rubreſus nomine, ſpatioſus admodum, ſed quà mare admittit, tenuis aditu. Vltrà eſt Leucata littoris nomen, & Salſulæ

fons

ſons non dulcibus, ſed ſalſioribns quàm marinæ ſint, aquis defluens. Iuxtà campus minuta arundine, graciliq; peruiridis, cæterùm ſtagno ſubeunte ſuſpenſus. Id manifeſtat media pars eius, quæ abſciſſa proximis, velut inſula natát, pelliq; ſe atq; attrahi patitur: quin & ex ijs quę ad imum perfoſſa ſunt, ſuffuſum mare oſtenditur. Vnde Graijs, noſtrisq; etiam auctoribus, verine ignorantia, an prudentibus etiam mendacij libidine, viſum eſt tradere poſteris, in ea regione piſcem è terra penitus erui, qui vbi ex alto hucuſq; penetrauit, per ea foramina ictu captantium interfectus extrahitur. Inde eſt ora Sardonum, & parua flumina Thelis, & Thicis, vbi accreuere perſætua, colonia Ruſcino, vicus Eliberri magnæ quondam vrbis, & magnarum opum tenue veſtigium. Vum inter pyrenæi promontoria portus Veneris eſt in ſinu ſalſo, & Ceruaria locus, finis Galliæ.

Hiſpania.

CAPVT 6.

PYrenæus primò hinc in Britannicum procurrit Oceanum, tùm in terras fronte conuerſus, Hipaniam irrumpit, & minore eius parte ad dexteram excluſa trahit perpetua la-

tua latera continuus, donec per omnem prouincia longo limite immiſſus, in ea littora quę occidenti ſunt aduerſa, perueniat. Ipſa Hiſpania, niſi quà Gallias tangit, pelago vndiq; incincta eſt: vbi illis adhæret, maxime anguſta, paulatim ſe in noſtrum mare & Oceanum extendit, magis magisq; latior ad occidentem abit, ac fit ibi latiſsima. Viris, equis, ferro, plumbo, ære, argento, auroq; tam abundans, & adeò fertilis, vt ſicubi ob penuriam aquarum effœta, & ſui diſsimilis eſt; linum tamen aut ſpartum alat. Tribus autem eſt diſtincta nominibus, parsq; eius Tarraconenſis, pars Betica, pars Luſitania vocatur. Tarraconenſis altero capite Gallias, altero Beticam, Luſitaniamq; contingens, mari latera obijcit noſtro, quà meridiem: quà ſeptentrionem ſpectat, Oceano: illas fluuius Anas ſeparat, & ideo Betica, maria vtraq; proſpicit, ad occidentem Atlanticum, ad meridiem noſtrum. Luſitania Oceano tantummodo obiecta eſt, ſed latere ad ſeptentriones, fronte ad occaſum. Vrbium de mediterraneis in Tarraconenſi clariſsimæ fuerunt Pallantia & Numantia; nunc eſt Ceſarauguſta: in Luſitania, Emerita: in Betica, Aſtigi, Iſpalis, Corduba: at ſi littora legas, à Ceruaria proxima eſt rupes, quæ in altum Pyrenæum extrudit: Dein Thicis flumen, ad Rhodam: Clodianum

ad Em-

ad Emporia. Tum mons Iouis, cuius partem occidenti aduerſam, eminentia cautium, quæ inter exigua ſpatia vt gradus ſubindè conſurgunt; Scalas Annibalis appellant. Inde ad Tarraconem parua ſunt oppida; Blanda, Illuro, Betullo, Barchino; Subur & Tholobi: parua flumina, Betullo iuxta Iouis montem, Rubricatum in Barchinonis littore inter Subur & Tholobin maius. Tarraco vrbs eſt in his oris maritimarum opulentiſsima: Tulcis eam modicus amnis ſupèr; ingens Iberus deorſum attingit. Inde ſe in terras pelagus inſinuat, & primum magno impetu admiſſum, mox in duos ſinus promontorio; quod Ferrariam vocant, finditur: prior Sucronenſis dicitur, maior hic & magno ſatis ore pelagus accipiens, & quo magis penetratur, anguſtior, Serabim, & Duriam, & Sucronem non magna excipit flumina: vrbes complexus, & alias quidem, ſed notiſsimas Valentiam & Saguntum illam, fide & ærumnis inclytam. Sequens Illicitanus Alonem habet; & Lucentiam; & vnde ei nomen eſt Illicen. Hic iam terræ magis in altum eunt; latioremque quàm fuerat Hiſpaniam faciunt: verum ab ijs quæ dicta ſunt, ad principia Beticæ; præter Carthaginem, quam dux Pœnorum Haſdrubal condidit, nihil referendum eſt. In illis oris ignobilia ſunt oppida, et quorum

mentio tantùm ad ordinem pertinet. Virgi in ſinu quem Virgitanum vocant. Extrà Abdera, Suel, Hexi, Menoba, Malaca, Salduba, Lacippo, Berbeſul. Aperit deinde anguſtiſſimum pelagus, & proxima inter ſe Europæ atq; Africæ littora montes efficiunt, vt initio diximus, columnæ Herculis Abyla & Calpe: vterq; quidem, ſed Calpe magis, & penè totus in mare prominens. Is mirum in modum concauus, ab ea parte qua ſpectat occaſum, medium ferè latus aperit, atq; inde ingreſſus, totus admodum peruius, propè quantum patet ſinus, & ſpecus vltra eſt in eoq; Carthe-ia (vt quidam putant) aliquando Tarteſſos, & quam tranſuecti ex Africa Phœnices habitant: atq; vnde nos ſumus, cingente freto, Mellaria & Bello, & Beſippo vſq; ad Iunonis promontorium oram freti occupat. Illud iam in occidentem et Oceanum obliquo iugo excurrens, atq; ei quod in Africa Ampeluſiam eſſe dixeramus aduerſum, quâ noſtra maria ſunt, finit Europen.

Mediterranei maris inſulæ.

CAPVT 7.

GAdes inſula, quæ egreſsis fretum obuia eſt, admonet antè reliquas dicere, quam

quam in oceani littora terrarumq; circuitum; vt initio promiſimus, oratio excedat. Paucæ ſunt in Mæotide (inde enim videtur commodiſsimum incipere) neq; omnes tamen incoluntur. nam nec pabula quidem largè ferunt. Hac re habitantibus caro magnorum piſcium ſole ſiccata, & in puluerem vſq; contuſa, pro farre eſt. Paucæ & in Ponto. Leuce Boryſthenis oſtio obiecta, parua admodum, et quod ibi Achilles ſitus eſt, Achillea cognomine. Non longe accolitur Aria, quæ Marti ſacrata (vt fabulis traditur) tulit aues cum ſumma clade aduenientium, pennas quaſi tela iaculantes. Sex ſunt inter Iſtri oſtia, ex ijs Peuce notiſsima & maxima. Thynnias Mariandynorum finibus proxima, vrbem habet, quam quia Bithyni incolunt, Bithynida appellant. Contra Thracium Boſphorum duæ paruæ, paruoq; diſtantes ſpatio, & aliquando creditæ, dictæq; concurrere; & Cyaneæ vocantur, & Symplegades. In Propontide tantum Proconeſos habitatur. Extra Helleſpontum, earum quę Aſiaticis regionibus adiacent, clariſsimæ ſunt Tenedos Sigæis aduerſa littoribus, & quo dicentur ordine, ad promontorium Tauri montis expoſitæ, quas quidam dici putauere μακάρων; ſiue quòd fortunati admodum cœli ſolique ſunt, ſiue quod eas ſuo, ſuorumque regno Macar occu-

pauerat. In Troade Lesbos, & in ea quinq; olim oppida Antiſſa, Pyrrha, Ereſſos, Cirana, Mitylene. In Ionia Chios, & Samos. In Caria, Cos. In Lycia, Rhodos. In illis ſingulæ ſunt ijſdem nominibus vrbes. In Rhodo tres quondam erant, Lindos, Camiros, Ialyſos: quæ contra Tauri promontorium importunè nauigantibus obiacent, Chelidoniæ nominantur. In ſinu quem maximum Aſia recipit propè media Cyprus ad ortum occaſumq; ſe immittens, recto iugo inter Ciliciam Syriasq; porrigitur ingens, vt quæ aliquando nouem regna ceperit,& nunc aliquot vrbes ferat, quarum clariſsimæ Salamis,& Paphos, & quò primùm ex mari Venerem egreſſam accolæ affirmant, Palæpaphos. Arados etiam in Phœnice eſt parua, & quantum patet tota oppidum, frequens tamen, quia etiam ſubter aliena tecta ſedem ponere licet: parua & Canopos, Nili oſtio, quod Canopicum vocant, obuia eſt. Menelai gubernator Canobus ibi fortè moriens, nomen inſulæ, illa oſtio dedit. Pharos Alexandriæ nunc ponte coniungitur, olim vt Homerico carmine proditum eſt, ab eiſdem oris curſu diei totius abducta: & ſi ita res fuit, videri poteſt coniectantibus in tantum mutatæ cauſa: Nilum præbuiſſe, dum limum ſubinde, & præcipuè cum exundaret littori annectens

nectens, auget terras, ſpatiumq; augeſcentium in vicina vada promouet. In Africa contra maiorem Syrtim Cuteletos: contra minoris promontoria Meninx & Cercinna: contra Carthaginis ſinum, Tarichiæ & Aegathes, Romana clade memorabiles. Plures Europæ littoribus ſunt appoſitæ. In Ægeo mari prope Thraciam Thaſos, Imbros, Samothrace, Scandille, Polyægos, Scyathos, Haloneſos: & quam aliquando, omnibus qui mares erant cæſis, tantum fœminæ tenuiſſe dicuntur, Atho monti Lemnos aduerſa. Pagaſeus ſinus Scyathon proſpicit, Cicyneton amplectitur. Eubœa ad meridiem promontorium Gereſton & Caphareum: ad Septentrionem Cœneum extrudit, & nuſquam lata, duûm millium ſpatium habet vbi arctiſsima eſt, cæterùm longa, totiq; Bœotiæ appoſita, anguſto freto diſtat à littore. Euripon vocant rapidum mare, & alterno curſu ſepties die ac ſepties nocte fluctibus inuicem verſis, adeò immodicè fluens, vt ventos etiam, ac plenis velis nauigia fruſtretur. Aliquot in ea ſunt oppida, Heſtiæa, Eretria, Pyrrha, Neſos, Oechalia, verùm opulentiſsimæ Caryſtos & Chalcis. In Attide Helene eſt nota ſtupro Helenæ, & Salamis excidio claſsis Perſicæ notior. Circa Peloponneſon etiam nunc in Ægeo Phitiuſa, & Ægina Epidaurico littori

proxima, Troezenio Calauria inter ignobiles aliàs, leto Demoſthenis nobilis. In Myrthoo Cythera contra Maleam emiſſa, & Theganuſa contra Acritam. In Ionio Prote, Hyria, Cephalenia, Neritos, Same, Zacynthos, Dulychium, & inter non ignobiles Vlyſsis nomine Ithaca maximè illuſtris. In Epiro Echinades, & Strophades, olim Plotæ. contra Ambracium ſinum Leucadia, & vicina Adriatico mari Corcyra: hæ Thracum, Graiorumq; terris obiacent. At interius Melos, Olearos, Ægina, Cathon, Ios, Thera, Gyaros, Hippuris, Dionyſſa, Cianos, Chalcia, Icaria, Pinaria, Niſyros, Lebynthos, Calydne, Aſine: hæ quia diſperſæ ſunt, Sporades: ab eis Sicynus, Hypanos, Cythnos, Siphnos, Seriphos, Rhene, Paros, Scyros, Tenos, Myconos, Naxos, Delos, Andros, quia in orbem iacent, Cyclades dictæ ſunt. Super eas iam in medio mari ingens, & centum quondam vrbibus habitata Crete, ad orientem promontorium Samonium, ad occidentem κριȣ μέτωπον immittit, niſi maior eſſet, Cypro ſimilis, multis famigerata fabulis, aduentu Europæ, Paſiphaës & Ariadnæ amoribus, Minotauri feritate fatoq;, Dædali operibus & fuga, tum ſtatione atq; morte, maximo tamen eo quòd ibi ſepulti Iouis penè clarum veſtigium ſepulchrum eſt, cui nomen eius inſculptum eſſe

acco-

accolæ oſtendunt. Vrbium notiſsimæ Gnoſos, Cortyna, Lyctos, Lycaſtos, Holopyxos, Phæſtos, Cydon, Manethuſa, Dictynna. Inter colles, quod ibi nutritum Iouem accepimus, fama Idæi montis excellit. Iuxta eſt Aſticla, Naumacbos, Zephyre, Criſe, Gaudos, & quas Muſagoros numero tres vno tamen vocabulo appellant, atq; vnde Carpathio mari cognomen eſt, Carpathos. In Adria Abſoros, Celaduſe, Abſyrtis, Iſſa, Trucones, Hydria, Electrides, nigra Corcyra, Tragurium, Diomedia, Æſtria, Aſine, atq; vt Alexandriæ ita Brunduſio adiacens Pharos. Sicilia (vt ferunt) aliquando continens, & agro Brutio annexa: pôſt freto maris Siculi abſciſſa eſt. Id anguſtum & anceps alterno curſu modò in Thuſcum, modò in Ionium pelagus perfluit, atrox, ſæuum, & Scyllæ Charybdisq; ſæuis nominibus inclytum. Scylla ſaxum eſt: Charybdis mare: vtrumq; noxium appulſis: ipſa ingens & tribus promontorijs in diuerſa procurrens, Græcæ literæ imaginem, quæ Delta dicitur, efficit. Pachynum vocatur, quod Græciam ſpectat: Lilybæum, quod in Africam: Pelorum, quod in Italiam vergens Scyllæ aduerſum eſt: cauſa nominis Pelorus gubernator ab Annibale ibidē condit⁹, quem idē vir ꝓfug⁹ ex Africa, ac per ea loca Syriam petens, quia procul intuente videbatur conti-

nua eſſe littora,& non peruium pelagus,proditum ſe arbitratus, occiderat. Ab eo ad Pachynum ora quæ extenditur Ionium mare attingens, hæc fert illuſtria, Meſſanam, Tauromininium, Catinam, Megarida, Syracuſas, & in ijs mirabilem Arethuſam: fons eſt, in quo viſuntur iacta in Alphæum amnem, vt diximus, Peloponneſiaco littori infuſum: vnde ille creditur non ſe conſociare pelago, ſed ſubter maria terraſq; depreſſus, huc agere alueum, atq; hic ſe rurſus extollere. Inter Pachynum & Lilybæum Acragas eſt, Heraclea, & Thermæ. Inter Lilybæum & Pelorida Panormus, & Hymera. Interius verò Leontini, Centuripinum, & Hybla, aliæq; complures. Famam habet ob Cereris templum Enna præcipua. Montium Eryx maximè memoratur ob delubrum Veneris ab Ænea conditum, & Ætna quæ Cyclopas olim tulit, nunc aſſiduis ignibus flagrat. De amnibus Hymera referendus, quia in media admodum ortus, in diuerſa decurrit, ſcindenſq; eam vtrinq; alio ore in Libycum, alio in Thuſcum mare deuenit. Circa Siciliam in Siculo freto eſt Ææ, quam Calypſo habitaſſe dicitur. Africam verſus Gaulos, Melita, Coſura, propius Italiam Galata, & illæ ſeptem quas Æoli appellant, Oſteodes, Lipara, Didyme, Phœnicuſa, Ericuſa, Hiera, &

ra, & Strongyle, vt Ætna perpetuo flagrant igne. At Pithecuſa, Leucothea, Venaria, Sinonia, Capreæ, Prochyta, Pontiæ, Pandataria, Phytonia, Parmaria, Italico lateri citra Tyberina oſtia obiacent. Vltrà aliquot ſunt paruæ, Dianium, Iginium, Carbania, Vrgo, Ilua, Capraria. Duæ grandes, fretoq; diuiſæ Etruſco, quarum Corſica littori propior inter latera tenuis & longa, prætérquàm vbi Aleria, & Marianæ coloniæ ſunt, à Barbaris colitur. Sardinia Africum pelagus attingens, niſi quòd in occidentem quàm in orientem anguſtius ſpectat, par & quadrata vndiq;, & nuſquam non aliquanto ſpatioſior quàm vbi latiſsima eſt Corſica. Cæterùm fertilis, & ſoli quàm cœli melioris, atq; vt fœcunda ita penè peſtilens. In ea antiquiſſimi populorum ſunt Ilienſes. Vrbium antiquiſsimæ Calaris & Sulchi. At in Gallia, quas referre conueniat, ſolæ ſunt Stœchades, ab ora Ligurum ad Maſsiliam vſq; diſperſæ. Baleares in Hiſpania contra Tarraconenſia littora ſitæ, non longè inter ſe diſtant, & ex ſpatio ſuo cognominibus acceptis, maiores minoresq; perhibentur. Caſtella ſunt in minoribus Iamno, & Mago: in maioribus Palma, & Polentia coloniæ. Ebuſos è regione promontorij, quod in Sucronenſi ſinu Ferrariam vocant, eodem nomine vrbem habet,

frumentis tantum non fœcunda, ad alia largior, & omnium animalium quæ nocent, adeò expers, vt nec ea quidem quæ de agreſtibus mitia fiunt, aut generet aut ſi inuecta ſunt, ſuſtineat. Contrà eſt Colubraria, cuius meminiſſe ſuccurrit, quòd cùm ſcateat multo ac malefico genere ſerpentum, & ſit ideo inhabitabilis: tamen ingreſsis eam, intra id ſpatium, quod Ebuſitana humo circunſignauerunt, ſine pernicie tuta eſt, ijſdem illis ſerpentibus, qui ſolent obuios appetere, aſpectum eius pulueris, aliſidue, quod verius, procul & cum pauore fugientibus.

POM-

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS LIBER TERTIVS.

Extima Hiſpaniæ littora.

CAPVT I.

Dicta eſt ora noſtri maris, dictæ inſulæ quas amplectitur, reſtat ille circuitus, quem (vt initio diximus) cingit Oceanus, ingens & infinitum pelagus, & magnis æſtibus concitum (ita enim motus eius appellant) modò inundat campos, modò latè nudat, ac refugit, nunc alios alioſq́; inuicem, neque alternis acceſsibus nunc in hos, nunc in illos impetu verſum. ſed vbi in omnia littora, quamuis diuerſa, terrarum, inſularumque ex medio pariter effuſum eſt, rurſus ab illis colligitur in medium, & in ſemetipſum redit, tanta vi ſemper immiſſum, vt vaſta etiam flumina retroagat, & aut terreſtria deprehendat animalia, aut marina deſtituat: neque adhuc ſatis cognitum eſt, anhelitúne ſuo id mundus efficiat, retractamq; cum ſpiritu regerat vndam vndique ſi (vt doctioribus placet) vnum animal eſt: an ſint depreſsi aliqui ſpecus, quò reciproca maria reſidant

ſidant, atq; inde ſe rurſus exuberantia attollant: án luna cauſas tantis meatibus præbeat: ad ortus certè eius occaſusq; variantur, neq; eodem aſsiduè tempore, ſed vt illa ſurgit ac demergitur, ita recedere atq; aduentare comperimus. Huc egreſſos, ſequentesq; ea quę exeuntibus dextra ſunt, æquor Atlanticum, & ora Beticæ frontis excipit, quæ niſi quòd ſemel iterumq; paululum in ſemet abducitur, vſq; ad flumen Anam penè recta eſt: Turduli & Baſtili habitant. In proximo ſinu portus eſt quem Caditanum, & lucus quem Oleaſtrum appellant. Tum caſtellum Ebora in littore, & procul à littore Aſta colonia: extrà Iunonis ara, templumq; eſt. In ipſo mari monimentum Geryonis, ſcopulo magis quàm inſulæ impoſitum. Betis ex Tarraconenſi regione demiſſus, per hanc ferè mediam diu ſicut naſcitur, vno amne decurrit: pòſt vbi non longè à mari grandem lacum facit, quaſi ex vno fonte geminus exoritur: quantusq; ſimplici alueo venerat, tantus ſingulis effluit. Tum ſinus alter, vſq; ad finem prouinciæ inflectitur, eumq; parua oppida Olitingi, Onoba contingunt. At Luſitania trans Anam, quà mare Atlanticum ſpectat, primum ingenti impetu in altum abit, deinde reſiſtit, ac ſe magis etiam quàm Betica abducit: quà prominet, bis in ſemet rece-

recepto mari, in tria promontoria diſpergitur. Anæ proximum, quia lata ſede procurrens, paulatim ſe ac ſua latera faſtigiat, Cuneus ager dicitur: ſequens Sacrum vocant: Magnum quod vlterius eſt. In Cuneo ſunt Mirtylis, Balſa, Oſſonoba: In Sacro Lacobriga, & portus Annibalis: In magno, Ebora. Sinus interſunt: & eſt in proximo Salacia: In altero Vlyſsippo, & Tagi oſtium, amnis aurum gemmasq; generantis. Ab ijs promontorijs ad illam partem, quæ receſsit, ingens flexus aperitur. In eoq; ſunt Turduli veteres, Turdulorumq; oppida: amnes autem Monda in medium ferè vltimi promontorij latus effluens, & radices eiuſdem abluens Durius. Frons illa aliquandiu rectam ripam habet, deinde modico flexu accepto, mox paulùm eminet: tum reducta iterum, iterumq; recta margine iacens, ad promontorium, quod Celticum vocamus, extenditur: totam Celtici colunt, ſed à Durio ad flexum Gronij: fluuntq; per eos Auo, Celandus, Nebis, Minius, & cui obliuionis cognomen eſt Limia. Flexus ipſe Labriacam vrbem amplexus recipit fluuios, Iernam & Viam. Partem quæ prominet, Præſamarci habitant: perq; eos Tamaris & Sars, flumina non longè orta decurrunt. Tamaris ſecundum Arotebrarum portum: Sars iuxta turrem Au-

gusti

guſti titulo memorabilem: cætera ſuper Tamarici, Nerijq; incolunt in eo tractu vltimi. Hactenus enim ad occidentem verſa littora pertinent: deinde ad ſeptentriones toto latere terra conuertitur à Celthico promontorio ad Scythicum vſq; : hinc perpetua eius ora, niſi vbi modici receſſus, ac parua promontoria ſunt, ad Cantabros penè recta eſt. In ea primùm Artabri ſunt, & Ianaſum Celticæ gentis: deinde Aſtures. In Artabris ſinus ore anguſto admiſſum mare non anguſto ambitu excipiens Adrobicum vrbem, & quatuor amnium oſtia incindit: duo etiam inter accolentes ignobilia ſunt: per alia duo Mearus exit, & Narius ad Libuncam. In Aſturum littore Nœga eſt oppidum, & tres aræ quas Seſtianas vocant, in peninſula ſedent, & ſunt Auguſti nomine ſacræ, illuſtrantq; terras ante ignobiles. At ab eo flumine, quod Saliam vocant, incipiunt oræ paulatim recedere, & latæ adhuc Hiſpaniæ magis magisq; ſpatia contrahere, vſq; adeò ſemet & terras anguſtantibus, vt earum ſpatium inter duo maria dimidio minus ſit, quà Galliam tangunt, quàm vbi ad occidentem littus exporrigunt. Tractum Cantabri & Varduli tenent. Cantabrorum aliquot populi, amnesq; ſunt, ſed quorum nomina noſtro ore concipi nequeant: per eoſdem & Salenos, Saurium: per

Autri-

Autrigones, & Origeuiones quoſdam Neſua deſcendit: Deua Tritium Tobolicum attingit: deinde Iuriſſam & Eaſonem Magrada. Varduli vna gens, hinc ad Pyrenæi iugi promontorium pertinens, claudit Hiſpanias.

Extima Galliarum ora.

CAPVT 2.

SEquitur Galliæ latus alterum, cuius ora primò nihil progreſſa in altum, mox tantundem penè in pelagus excedens, quantum retrò Hiſpania abceſſerat, Cantabricis fit aduerſa terris, & grandi circuitu inflexa, ad occidentem littus aduertit. Tunc ad ſeptentriones conuerſa, iterum longo rectoq; tractu ad ripas Rheni amnis expanditur. Terra eſt frumenti præcipuè & pabuli ferax, & amœna lucis immanibus, quicquid ex ſatis frigoris impatiens eſt, ager nec vbiq; alit, & noxio genere animalium minimè frequens. Gentes ſuperbæ, ſuperſtitioſæ, aliquando etiam immanes adeò, vt hominem, optimam & gratiſsimam dijs victimam crederent: manent veſtigia feritatis iam abolitæ, atque vt ab vltimis cædibus temperant, ita nihilo minus vbi deuotas altaribus admouere, delibant: habent tamen & facundiam ſuam

magi-

magiſtrosq́; ſapientiæ Druidas. Hi terræ, mundiq́; magnitudinem, & formam, motus cœli & ſyderum, ac quid dij velint, ſcire profitentur: docent multa nobiliſsimos gentis clàm & diu vicenis annis in ſpecu, aut in abditis ſaltibus. Vnum ex iis quæ præcipiunt, in vulgus effluit, videlicet vt forent ad bella meliores, æternas eſſe animas, vitamq́; alteram ad manes. Itaq; cum mortuos cremant ac defodiunt, apta viuentibus olim negotiorum ratio etiam & exactio crediti deferebatur ad inferos: erantq́; qui ſe in rogos ſuorum, velut vnà victuri libenter immitterent. Regio quam incolunt omnis comata Gallia. Populorum tria ſumma nomina ſunt, terminanturq́; fluuijs ingentibus. Nam à Pyrenæo ad Garumnam, Aquitania: ab eo ad Sequanam, Celtæ: inde ad Rhenum pertinent Belgæ. Aquitanorum clariſsimi ſunt Auſci: Celtarum Hedui: Belgarum, Treueri: vrbesq́; opulentiſsimæ, in Treueris Auguſta: in Heduis, Auguſtudunum: in Auſis, Eluſaberris. Garumna ex Pyrenæo monte delapſus, niſi cum hyberno imbre aut ſolutis niuibus intumuit, diu vadoſus, & vix nauigabilis fertur. At vbi obuius Oceani exæſtuantis acceſsibus adauctus eſt, ijſdemq́; retro remeantibus, ſuas illiusq́; aquas agit, aliquantum plenior, & quantò magis procedit, eò

latior

latior fit, ad poſtremum magni freti ſimilis: nec maiora tantùm nauigia tolerat, verùm etiam more pelagi ſæuientis exurgens, iactat nauigantes, atrociter vtiq; ſi aliò ventus, aliò vnda præcipitat. In eo eſt inſula Antros nomine, quàm pendere & attolli aquis increſcentibus ideo incolæ exiſtimant; quia cum videatur editior, aquis obiacet; vbi ſe fluctibus impleuit, illam operit, nec vt prius tantum ambit, & quòd ea quibus ante ripæ colleſq; ne cernerentur obſtiterant, tunc velut ex loco ſuperiore perſpicua ſunt. A Garumnæ exitu latus illud incipit terræ procurrentis in pelagus, & ora Cantabricis aduerſa littoribus, alijs alijſq; populis media eius habitantibus, ab Santonibus ad Oſiſmios vſq; deflexa. Ab illis enim iterum ad ſeptentriones frons littorum reſpicit; pertinetq; ad vltimos Gallicarum gentium Morinos, nec portu, quem Geſoriacum vocant, quicquam habent notius. Rhenus ab Alpibus decidens, propè à capite duos lacus efficit, Venetum & Acronium. Mox diu ſolidus, & certo alueo lapſus, haud procul à mari huc & illuc diſpergitur, ſed ad ſiniſtrum amnis etiam tum & donec effluat Rhenus, ad dexteram primò anguſtus & ſui ſimilis: pòſt ripis longè ac latè recedentibus, iam non amnis, ſed ingens lacus, vbi campos impleuit,

Fleuo dicitur, eiuſdemque nominis inſulam amplexus, fit iterum arctior, iterumque fluuius emittitur.

Germania.

CAPVT 3.

GErmania hinc ripis eius vſq; ad Alpes, à meridie ipſis Alpibus: ab oriente Sarmaticarum confinio gentium: quà ſeptentrionem ſpectat Oceanico littore obducta eſt. Qui habitant, immanes ſunt animis atq; corporibus, & ad inſitam feritatem vaſtè vtraq; exercent, bellando animos, corpora ad conſuetudines laborum: maximo frigore nudi agunt antequam puberes ſint, & longiſsima apud eos pueritia eſt, viri ſagis velantur, aut libris arborum, quamuis ſæua hyeme nandi non patientia tantum illis, ſtudium etiam eſt. bella cum finitimis gerunt, cauſas eorum ex libidine accerſunt, neq; imperitandi prolatandiq; quæ poſsident (nam ne illa quidem enixè colunt) ſed vt circa ipſos quæ iacent vaſta ſint. Ius in viribus habent, adeò vt ne latrocinij quidem pudeat, tantùm hoſpitibus boni, miteſq; ſupplicibus, victu ita aſperi incultiq;, vt cruda etiam carne veſcantur, aut recenti, aut cum rigentem in ipſis pecudum fera-

ferarumq; corijs manibus pedibusq; ſubigendo renouarunt. Terra ipſa multis impedita fluminibus, multis montibus aſpera, & magna ex parte ſyluis ac paludibus inuia. Paludum Sueſia, Meſia, & Melſiagum maximæ. Syluarum Hercynia, & aliquot ſunt, quæ nomen habent; ſed illa dierum ſexaginta iter occupans, vt maior alijs, ita & notior. Montium altiſsimi Taurus & Rhetico, niſi quorum nomina vix eſt eloqui ore Romano. Amnium in alias gentes exeuntium Danubius; & Rhodanus: in Rhenum Mœnis & Lupia: in oceanum Amiſius, Viſurgis, & Albis clariſsimi. Super Albin Codanus ingens ſinus magnis paruisq; inſulis refertus eſt. Acre mare quod gremio littorum accipitur, nuſquam latè patet, nec vſquam mari ſimile; verùm aquis paſsim interfluentibus ac ſæpe tranſgreſsis, vagum atq; diffuſum facie amnium ſpargitur, quá littora attingit, ripis contentum inſularum non longè diſtantibus, & vbiq; penè tantundem, vt anguſtum & par freto, curuansq; ſubinde ſe, longo ſupercilio inflexum eſt. In eo ſunt Cymbri, & Teutoni: vltrà vltimi Germaniæ Hermiones.

SARMATIA.

CAPVT 4.

SArmatia intus quàm ad mare latior, ab ijs quæ ſequitur Viſula amne diſcreta, qua retrò abit vſq; ad Iſtrum flumen immittit: gens habitu armisq́; Parthicæ proxima: verùm vt cœli aſperioris, ita ingenij, non ſe vrbibus tenet, & ne ſtatis quidem ſedibus; vt inuitauere pabula, vt cedens & ſequens hoſtis exigit, ita res opesq́; ſecum trahens, ſemper caſtra habitat, bellatrix, libera, indomita, & vſq; eò immanis atq; atrox, vt fœminæ etiam cum viris bella ineant: atq; vt habiles ſint, natis ſtatim dextra aduritur mamma, vt inde expedita in ictus manu quæ exeritur, virile fiat pectus, arcus tendere, equitare, venari, puellaria penſa ſunt: ferire hoſtem adultarum ſtipendium eſt, adeò vt non percuſsiſſe, pro flagitio habeatur, ſitque eis pœnæ virginitas.

SCYTHIA.

CAPVT 5.

INde Aſiæ confinia, niſi vbi perpetuæ hyemes ſedent & intolerabilis rigor, Scythici populi incolunt, ferè omnes etiam in vnum

Sagæ

Sagæ appellati. In Aſiatico littore primi Hyperborei ſuper aquilonem Rhiphæosque montes ſub ipſo ſyderum cardine iacent, vbi ſol non quotidie, vt nobis, ſed primùm verno æquinoctio exortus, autumnali demum occidit, & ideo ſex menſibus dies, & totidem alijs nox vſq; continua eſt. Terra anguſta, aprica, & per ſe fertilis, cultores iuſtiſsimi, & diutiùs quàm vlli mortalium & beatiùs viuunt. Quippe feſto ſemper otio læti non bella nouere, non iurgia, ſacris operati maximè Apollinis, quorum primitias Delon miſiſſe initio per virgines ſuas, deinde per populos ſubinde tradentes vlterioribus, moremq; eum diu, & donec vitio gentium temperatus eſt, ſeruaſſe referuntur. Habitant lucos ſyluasq;, et vbi eos viuendi ſacietas, magiſq; tædium cœpit, hilares redimiti ſertis ſemet ipſi in pelagus ex certa rupe præcipites dant. Id eis funus eximium eſt. Mare Caſpium vt anguſto, ita longo etiam freto primum terras, quaſi fluuius, irrumpit: atq; vbi recto alueo influxit, in tres ſinus diffunditur, contra os ipſum in Hyrcanum, ad ſiniſtram in Scythicum, ad dexteram in eum quem proprie & totius nomine Caſpium appellant, omne atrox, ſæuum, ſine portibus, procellis vndiq; expoſitum, ac beluis magis quàm cetera refertum, & ideò minus nauigabile. Ad

introëuntium dextram Scythæ Nomades freti littoribus inſident. Intus ſunt ad Caſpium ſinum Caſpij, et Amazones, ſed quas Sauromatidas appellant: ad Hyrcanum Albani, & Moſchi, & Hyrcani: in Scythico Amardi, & Pæſici, etiam ad fretum Derbices. Multi in eo ſinu magni, paruiq; amnes fluunt: ſed qui famam habent, ex Ceraunijs montibus vno alueo deſcendit, duobus exit in Caſpium Araxes, Tauri latere demiſſus, quoad campos Armeniæ ſecat, labitur placidus & ſilens; neq; in vtram partem eat, quanquam intuearis, manifeſtum: cum in aſperiora deuenit, hinc atq; illinc rupibus preſſus, & quanto anguſtior, tanto magis pernix, frangit ſe ſubinde ad oppoſita cautium, atq; ob id cũ ingẽti murmure, ſonáſq; deuoluitur adeò citus, vt quâ ex præcipiti caſurus eſt, in ſubiectam non declinet ſtatim vndam: ſed vltrà quàm canalem habet euehat, plus iugeris ſpatio ſublimis, & aquis pendentibus ſemetipſum ſine alueo ferens: deinde vbi incuruus, arcuatóq; amne deſcendit, fit tranquillus: iterumq; per campos tacitus, & vix fluens in id littus elabitur. Cyrus & Cambyſes ex radicibus Coraxici montis vicinis editi, & in diuerſa abeunt: perq; Iberas, & Hyrcanos diu & multum diſtantibus alueis defluunt: pòſt non longè à mari eodem lacu accepti, in

Hyrcanum ſinum vno ore perueniunt. Iaxartes, & Oxos per deſerta Scythiæ ex Sogdianorum regionibus in Scythicum exeunt: ille ſuo fonte grandis, hic incurſu aliorum grandior, & aliquandiu ad occaſum ab oriente currens, iuxta Dahas primùm inflectitur: curſuq; ad ſeptentrionem conuerſo, inter Amardos & Pæſicas os aperit. Syluæ, alia quoq; dira animalia, verùm & Vigres ferunt, vtique Hyrcaniæ ſæuum ferarum genus, & vſq; eò pernix, vt illis longè quoq; progreſſum equitem conſequi, nec tantum ſemel, ſed aliquoties etiam curſu vnde cœperit ſubinde repetito, ſolitum & facile ſit. Cauſa ex eo eſt, quòd vbi ille interceptos earum catulos citus cœpit auehere, rabiem appropinquantium fruſtraturus, aſtu vnum de pluribus omittit, hæ proiectum accipiunt, & ad cubilia ſua referunt, rurſumque & ſæpius remeant, atq; idem efficiunt, donec ad frequentiora, quàm adire audeant, profugus raptor euadat. Vltra Caſpium ſinum quidnam eſſet, ambiguum aliquandiu fuit: idémne oceanus, an tellus infeſta frigoribus ſine ambitu, ac ſine fine proiecta. Sed præter Phyſicos Homerumq;, qui vniuerſum orbem mari circumfuſum eſſe dixerunt, Cornelius Nepos, vt recentior auctoritate, ſic certior tradit: teſtem autem rei Q. Metellum Celerem adijcit, eumque

ita retuliſſe commemorat: Cum Galliis proconſul præeſſet, Indos quoſdam à rege Sueuorum dono ſibi datos, vnde in eas terras deueniſſent requirendo, cognoſſe vi tempeſtatum ex Indicis æquoribus abreptos, emenſoſq; quæ intererant, tandem in Germaniæ littora exijſſe. Reſtat ergo pelagus, ſed reliqua lateris eiuſdem aſsiduo gelu durantur, & ideo deſerta ſunt.

Hiſpaniæ & ſeptentrionis inſulæ.
CAPVT 6.

HIs oris, quas angulo Beticæ hucuſq; perſtrinximus, multæ ignobiles inſulæ & ſine nominibus etiam adiacent: ſed earum quas præterire non libeat, Gades fretum attingit, eaq; à continenti anguſto ſpatio, & veluti flumine abſciſſa, quâ terris propior eſt, penè rectam ripam agit: quâ Oceanum ſpectat, duobus promontorijs euecta in altum, medium littus abducit, & fert in altero cornu eiuſdem nominis vrbem opulentam: in altero templum Ægyptij Herculis, conditoribus, religione, vetuſtate, opibus illuſtre, Tyrij condidere: cur ſanctum ſit, oſſa eius ibi ſita efficiunt: annorum queis manet numerus ab Iliaca tempeſtate principia ſunt, opes tempus

tempus aluit. Iu Luſitania Erythia, quam Geryone habitatam accepimus, aliæq; ſine certis nominibus, adeò agri ferules, vt cum ſemel ſata frumenta ſint, ſubinde recid uis ſeminibus ſegetem nouantibus, ſeptem minimum, interim plures etiam meſſes ferant. In Celticis aliquot ſunt, quas quia plumbo abundant, vno omnes nomine Caſsiterides appellant. Sena in Britannico mari Oſiſmicis aduerſa littoribus, Gallici numinis oraculo inſignis eſt, cuius antiſtites perpetua virginitate ſanctæ, numero nouem eſſe traduntur, Gallicenas vocant, putantq; ingeniis ſingularibus præditas, maria ac ventos concitare carminibus, ſeq; in quæ velint animalia vertere, ſanare quæ apud alios inſanabilia ſunt, ſcire ventura & prædicare, ſed non niſi dedita nauigantibus, & in id tantum vt ſe conſulerent profectis. Britannia qualis ſit, qualeſq; progeneret, mox certiora & magis explorata dicentur. Quippe tam diu clauſam aperit ecce principum maximus, nec indomitarum modò ante ſe, verùm ignotarum quoq; gentium victor, qui propriarum rerum fidem vt bello affectauit, ita triumpho declaraturus portat. Cæterùm vt adhuc habuimus, inter ſeptentrionem occidentemq; profecta grandi angulo Rheni oſtia proſpicit, deinde obliqua retrò latera abſtrahit, al-

tero Galliam, altero Germaniam ſpectans, tum rurſus perpetuo margine directi littoris ab tergore abducta, iterum ſe in diuerſos angulos cuneat triquetra, & Siciliæ maximè ſimilis, plana, ingens, fœcunda, verùm iis quæ pecora, quàm homines benignius alant. Fert nemora, ſaltus, ac prægrandia flumina alternis motibus modò in pelagus, modò retrò fluentia, & quædam gemmas margaritasq; generantia. Fert populos regesq; populorum, ſed ſunt inculti omnes, atq; vt longius à continenti abſunt, ita aliarum opum ignari magis, tantùm pecore ac finibus dites, incertum ob decorem, an quid aliud vltro corpora infecti. Cauſas autem & bella contrahunt, ac ſic frequenter inuicem infeſtant, maximè imperitandi cupidine, ſtudioq; ea prolatandi, quæ poſsident. Dimicant non equitatu modò aut pedite, verùm & bigis & curribus, Gallicè armati. Couinos vocant, quorum falcatis axibus vtuntur. Super Britanniam Iuuerna eſt, penè par ſpatio, ſed vtrinq; æqualis, tractu littorum oblonga, cæli ad maturanda ſemina iniqui, verùm adeò luxurioſa herbis non lætis modò, ſed etiam dulcibus, vt ſe exigua parte diei pecora impleant, & niſi pabulo prohibeantur, diutiùs paſta diſsiliant. Cultores eius inconditi ſunt, & omnium virtutum ignari, magis quàm a-

liæ

liæ gentes, aliquatenus tamen gnari, pietatis admodum expertes. Triginta ſunt Orchades anguſtis inter ſe diductæ ſpatijs. Septem Hemodes contra Germaniam proiectæ in illo ſinu, quem Codanum diximus. Ex ijs Codanonia quam adhuc Teutoni tenent, vt magnitudine alias, ita fœcunditate anteſtat. Quæ Sarmatis aduerſa ſunt ob alternos acceſſus recurſusq; pelagi, & quòd ſpatia queis diſtant, modò operiuntur nudis, modò nuda ſunt, aliâs inſulæ videntur, aliâs vna & continens terra. In his eſſe Oonas, qui ouis auium paluſtrium & auenis tantum alantur: eſſe equinis pedibus Hippopodas, & Satmalos, quibus magnæ aures, & ad ambiendum corpus omne patulæ, nudis alioqui pro veſte ſint, præterquàm quòd fabulis traditur, auctores etiam quos ſequi non pigeat, inuenio. Thule Belgarum littori oppoſita eſt, Graijs & noſtris celebrata carminibus. In ea quòd ſol longè occaſurus exurgit, breues vtiq; noctes ſunt, ſed per hyemem ſicut alibi obſcuræ, æſtate lucidæ, quòd per id tempus iam ſe altiùs euehens, quanquàm ipſe non cernatur, vicino tamẽ ſplendore ꝓxima illuſtrat: per ſolſtitiũ verò nullæ, quòd tũ iam manifeſtior nõ fulgorem modo, ſed ſui quoq; partem maximã oſtẽtat. Talca in Caſpio mari ſine cultu fertilis, omni fruge ac fructib⁹ abũdãs: ſed vicini popu-

populi quæ gignuntur attingere nefas, & pro ſacrilegio habent, dijs parata exiſtimantes, dijsq́; ſeruanda. Aliquot & illis oris quas deſertas diximus, æque deſertæ adiacent, quas ſine proprijs nominibus Scythicas vocant. Ab ijs in Eoum recurſus inflectitur, inq́; oram terræ ſpectantis orientem pertinet. Hæc à Scythico promontorio appoſita, primùm omnis ob niues eſt inuia: deinde ob immanitatem habitantium inculta. Scythæ ſunt Androphagi, & Sagæ, diſtincti regione, quia feris ſcatet, inhabitabili. Vaſta deinde iterum loca belluæ infeſtant, vſq; ad montem mari imminentem, nomine Thabim. Longè ab eo Taurus attollitur. Seres interſunt, genus plenum iuſtitiæ ex commercio; quòd rebus in ſolitudine relictis, abſens peragit.

INDIA.

CAPVT 7.

NOtiſsima India non Eoo tantum appoſita pelago, ſed et ei quod ad meridiem ſpectans Indicum diximus, & hinc Tauri iugis, ab occidente indefinita, tantum ſpatium littoris occupat, quantum per ſexaginta dies noctesq́; velificantibus curſus eſt, ita multum à noſtris abducta regionibus, vt in aliqua parte eius neuter ſeptentrio appareat, aliterq́; quàm

quàm in alijs oris, vmbræ rerum ad meridiem iaceant. Cæterùm fertilis, & vario genere hominum, aliorumq; animalium ſcatet. Alit formicas non minores maximis canibus, quas more Gryphorum aurum penitus egeſtum cum ſumma pernicie attingentium cuſtodire commemorant. Immanes & ſerpentes aliqui vt Elephantes morſu atq; ambitu corporis afficiant. Tam pinguis alicubi, & tam feracis ſoli, vt in eo mella frondibus defluant, lanas ſyluæ ferant, arundinum fiſſa internodia veluti nauitas binos & quædam ternos etiam vehant. Cultorum habitus moresq; diſsimiles. Lino alij veſtiuntur aut lanis, quas diximus, alij ferarum auiumque pellibus, pars nudi agunt, pars tantùm obſcœna velati, alij humiles paruiq;, alij ita proceri & corpore ingentes, vt Elephantis etiam, & ibi maximis, ſicut nos equis, facilè atq; habiliter vtantur. Quidam nullum animal occidere, nulla carne veſci optimum exiſtimant. Quoſdam tantum piſces alunt. Quidam proximos parentesq; priusquàm annis aut ægritudine in maciem eant, velut hoſtias cædunt: cæſorumq; viſceribus epulari fas et maximè pium eſt. At vbi ſenectus aut morb⁹ inceſsit, procul à cęteris abeunt, mortéq; in ſolitudine nihil anxij expectant: prudẽtiores eis, quibus ars, ſtudiũq; ſapientiæ contingit, non ex-
pectant

pectant eam, ſed ingerendo ſemet ignibus, læti & cum gloria accerſunt. Vrbium quas incolunt (ſunt autem plurimę) Nyſa eſt clariſsima, & maxima. Montium Meros Ioui ſacer, famam hinc præcipuam habent, quòd in illa genitum, in huius ſpecu Liberum arbitrantur eſſe nutritum: vnde Græcis auctoribus, vt fœmori Iouis inſutum dicerent, aut materia ingeſsit, aut error. Oras tenent ab Indo ad Gangem Palibotri, à Gange ad Iolida Nyſij, vbi magis quàm vbi habitetur, exæſtuat: atræ gentes, & quodammodo Æthiopes. Ab Iolide ad Cudum recta ſunt littora, timidiq; populi, & marinis opibus affatim dites. Tamos promontorium eſt quod Taurus attollit: collis, alterius partis angulus, initiumq; lateris ad meridiem verſi. Ganges & Indus amnes, ille multis fontibus in Hæmodo Indiæ monte conceptus, ſimul vnum alueum fecit, fit omnium maximus, & alicubi latiùs, quando anguſtiſsimè fluit, decem millia paſſuum patens, in ſeptem oras diſpergitur. Indus ex monte Paropamiſo exortus, & alia quidem flumina admittit: ſed clariſsima Cophen, Aceſinen, Hydaſpen, conceptamq; pluribus alueis vndam lato ſpatio trahit. Hinc pene Gangem magnitudine exæquat. Pòſt vbi aliquot ſæpe magnis flexibus cingit iugum, ingens iterum, rectus, ſolidusq; deſcendit, donec ad

nec ad læuam dextramq́; ſe diducens, duobus oſtijs longe diſtantibus exeat. Ad Tamũ inſula eſt Chryſe, ad Gangem Argyre, altera aurei ſoli (ita veteres tradidere) altera argentei, atq; ita, vt maximè videtur, aut ex re nomen, aut ex vocabulo ficta fabula eſt. Taprobane, aut grandis admodum inſula, aut prima pars orbis alteri' Hipparcho dicitur, ſed quia habitatur, nec quiſquã circum eam eſſe traditur, prope verũ eſt. Contrà inde illa oſtia ſunt, quæ vocant Solis, adeò inhabitabilia, vt ingreſſos vis circunfuſi aëris exanimet confeſtim: & inter ipſa oſtia rara tenet regio ob æſtus intolerabiles, alicubi cultoribus egens. Indę ad principia Rubri maris pertinent inuia, atq; deſerta humus, & cineri magis fit quàm pulueri ſimilis. Ideoq́; per eam rara, & non grandia flumina emanant, quorum Tuberonem & Aruſacem, notiſsima accepimus. Rubrum mare Græci, ſiue quia eius coloris eſt, ſiue quia ibi Erythras regnauit, ἐρυθρὰν θάλασσαν appellant, procelloſum, aſperum, ꝓfundum, et magnorũ animalium magis quàm cętera capax, primò recedenteis oras æqualiter impellit: et vt non intret interiùs, aliquantũ patens ſinus erat. Sed quas ripas inflexerat, bis irrumpit, duoſq́; iterum ſinus aperit: Perſicus vocatur, dictis regionibus propior: Arabicus, vlterior.

Sinus Perſicus.

CAPVT 8.

PErſicus, qua mare accipit, vtrinq; rectis lateribus grande oſtium quaſi ceruice complectitur: deinde terris in omnem partem vaſtè, & æqua portione cedentibus, magno littorum orbe pelagus incingens, reddit formam capitis humani. Arabici, & os arctius; & latitudo minor eſt, maior aliquanto receſſus, & multò magis longa latera. Init penitus introrſusq; dum Ægyptum penè; & montem Arabiæ Caſium attingit, quodam faſtigio minùs ac minùs latus, & quò magis penetrat anguſtior. Ab ijs quæ diximus, ad ſinum Perſicum, niſi vbi Chelonophagi morantur, deſerta ſunt. In ipſo Carmani nauigantium dextera poſiti, ſine veſte ac fruge, ſine pecore ac ſedibus, piſcium cute ſe velant, carne veſcuntur; præter capita toto corpore hirſuti. Interiora Gedroſij; dehinc Perſæ habitant; Cethis per Carmanios: ſuprà Andanis, et Corios effluunt. In parte quæ pelagi oſtio aduerſa eſt, Babyloniorum fines Chaldęorumq; ſunt, & duo clari amnes; Tigris Perſidi propior, vlterior Euphrates. Tigris vt natus eſt ita deſcendens vſq; ad littora permeat: Euphrates immani ore aperto, non exit tantùm vnde oritur, ſed & vaſtè quoq; decidit: nec ſecat

ſecat cõntinuò agros, ſed latè diffuſus in ſta-
gna, diuq́; ſedentibus aquis, & ſine alueo pa-
tulis piger, pòſt vbi marginem rupit, verè flu-
uius eſt, acceptisq́; ripis celer & fremens, per
Armenios & Cappadocas occidentem petit,
ni Taurus obſtet, in noſtra maria venturus.
Inde ad meridiem auertitur, & primùm Sy-
ros, tum Arabas ingreſſus, non perdurat in
pelagus, verùm ingens modò & nauigabilis,
inde tenuis riuus deſpectus emoritur, & nuſ-
quam manifeſto exitu effluit vt alij amnes,
ſed deficit. Alterum latus ambit plaga quæ
inter vtrũq; pelagus excurrit, Arabia dicitur,
cognomen Eudæmon, anguſta, verùm cinna-
mi & thuris; aliorumq́; odorum maximè
ferax. Maiorem Sabæi tenent partem, oſtio
proximam & Carmanis contrariam partem,
Macæ, quæ inter oſtia oſtenditur, ſyluæ cau-
tesq́; exaſperant: aliquot ſunt in medio inſu-
læ ſitæ, Ogyris, quòd in eo Erythræ re-
gis monumentum eſt, magis clara,
quàm cæteræ.

Sinus Arabicus.

CAPVT 9.

inter Heroopoliticum,& Scrobilum. Deinde inter promontoria Moronenon, & Coloca, Philoteris et Ptolemais. Vltrà Arſinoë,& alia Beronice. Tum ſylua quæ hebenum, odoreſq; generat, & manu factus amnis: ideoq; referendus, quòd ex Nyli alueo Diorygc adductus: Extra ſinum verum inflexus, & non rubri maris pars,beſtijs infeſta,ideoq; deſerta eſt,partem Candæi habitant,hi quos ex facto, quia ſerpentibus veſcuntur, Ophiophagos vocant. Fuere interius Pygmæi, minutum genus, & quod pro ſatis frugibus contra Grues dimicando defecit: ſunt multa volucrũ,multa ſer pentum genera. De ſerpentibus memorandi maximè quos paruos admodum,& veneni præſentis certo anni tempore ex limo concretarum paludium emergere, in magno examine volantes Ægyptum tendere, atq; in ipſo introitu finium ab auibus,quas Ibidas appellant,aduerſo agmine excipi, pugnaq; cõfici,traditum eſt. De volucribus præcipuè referenda Phœnix,ſemper vnica:non enim coitu concipitur,partúve generatur:ſed vbi quingentorum annorum æuo perpetua durauit, ſuper exaggeratam varijs odoribus ſtruem ſibi ipſa incubat,ſoluiturq;: deinde putreſcentium membrorum tabe concreſcens, ipſa ſe concipit,atq; ex ſe rurſus renaſcitur: cum adoleuit, oſſa priſtini corporis incluſa myrrha

Ægy-

Ægyptum exportat,atq; in vrbem,quam Solis appellant,fragrantibus nardo buſtis inferens memorando funere conſecrat. Ipſum promontorium quo id mare clauditur, à Ceraunijs ſaltibus inuium eſt.

Aethiopia.

CAPVT 10.

AEthiopes vltrà ſedent, Meroëni habent terram quam Nilus primo ambitu amplexus inſulam facit: pars quia vitæ ſpatium dimidio ferè q̃, nos longiùs agunt, Macrobij; pars quia ex Ægypto aduenere, dicti Automolę pulchri forma,æqui corporis,parumq́; veneratiores,veluti optimarum alumni virtutum. In illis mos eſt,cui potiſsimum pareant, ſpecie ac viribus legere. Apud hos plus auri, q̃; Perſis eſt, ideo quod minus eſt, precioſius cenſent. Ære exornantur, auro vincula ſontium fabricant. Eſt locus apparatis epulis ſemper refertus, & quia vt libet veſci volentibus licet, ἡλίου τράπεζαν appellant,et quæ paſsim appoſita ſunt, affirmant innaſci ſubinde diuinitus. Eſt lacus quo perfuſa corpora quaſi

ſum & penitus accipiat. Sunt & ſæuiſsimæ feræ omni colore varij Lycaones, & quales accepimus Sphingas. Sunt miræ aues cornutæ Tragopomones, & equinis auribus Pegaſi. Cæterum oras ad Eurum ſequentibus nihil memorabile occurrit, vaſta omnia vaſtis præciſa montibus, ripæ potius ſunt, quàm littora. Inde ingens & ſine cultoribus tractus: dubium aliquandiu fuit, eſſétne vltrà pelagus, caperétne terra circuitum, an exhauſta fructu ſine fine Africa ſe extenderet: verùm & ſi Hāno Charthaginenſis exploratū miſſus à ſuis, cùm per oceani oſtia exiſſet, magnam partem eius circumuectus, non ſe mari, ſed commeatu defeciſſe memoratum retulerat: & Eudoxus quidam auorum noſtrorum temporibus cùm Lathyrum regem Alexandriæ profugeret, Arabico ſinu egreſſus, per hoc pelagus (vt Nepos affirmat) Gades vſq; peruectus eſt, ideo eius oræ nota ſunt aliqua. Sunt aūt trans ea quæ modo deſerta diximus, muti populi, & quibus pro eloquio nutus eſt, alij ſine ſono linguæ, alij ſine linguis, alij labris etiam cohærentibus, niſi q̄ ſub narib' etiam fiſtula eſt, per quam bibere auent. Sed cùm inceſsit libido veſcēdi, grana ſingula frugum paſsim naſcentium abſorbere dicuntur. Sunt quibus ante aduentum Eudoxi adeo ignotus ignis fuit, adeoq; vſus mirum in modum placuit, vt am-
plecti

plecti etiam flammas, & ardentia ſinu abdere donec noceret, maximè libuerit. Super eos grandis littoris flexus grandem inſulam includit, in qua tantùm fœminas eſſe narrant, toto corpore hirſutas, & ſine coitu marium ſua ſponte fœcundas, adeò aſperis efferisq; moribus, vt quædam contineri ne reluctentur vix vinculis poſsint. hoc Hanno retulit, & quia detracta occiſis coria pertulerat, fides habita eſt. Vltra hunc ſinum mons altus (vt Græci vocant(θεῶν ὄχημα perpetuis ignibus flagrat: vltra montem viret collis longo tractu, longis littoribus obductus, vnde viſuntur patentes magis campi, quàm vt proſpici poſſint, Panum, Satyrorumq;: hinc opinio ea fidem cepit, q̄ cùm in his nihil culti ſit, nullæ habitantium ſedes, nulla veſtigia, ſolitudo in diem vaſta, et ſilentium vaſtius, nocte crebri ignes micant, & veluti caſtra latè iacentia, oſtenduntur. Crepant Cymbala & Tympana, audiunturq; tibiæ ſonantes maius humanis. Tunc rurſus Æthiopes, nec tam dites, vt hi quos diximus, nec ita corporibus ſimiles, ſed minores incultiq; ſunt, & nomine Heſperiæ. In horum finibus fons eſt, quem Nili eſſe ali-

ris animalia gignens: alijs omnibus in oceanum vergentibus, ſolus in mediam regionem ad orientem abit, & quónam exeat incertum eſt. Inde colligitur Nilum hoc fonte conceptum, actumq; aliquandiu per inuia, & ideo ignotum, iterum ſe vbi ad Eoa proceſſerit, oſtendere. Cæterùm ſpatio quo abſconditur effici, vt hic aliò cedere, ille aliunde videatur exurgere. Catoblepas non grandis fera, verùm graue & pergrande caput ægrè ſuſtinẽs, atq; ob id in terram plurimùm ore conuerſa, apud hos gignitur, ob vim ſingularem magis etiam referenda, quòd cum impetu morſuq; nihil vnquam ſæuiat, oculos eius vidiſſe mortiferum. Contra eoſdem ſunt inſulæ Gorgones, domus, vt aiunt, aliquando Gorgonum. Ipſæ terræ promontorio, cui ἑσπέρου κέρας nomen eſt, finiuntur.

Atlantici maris inſulæ, et terminus.

CAPVT II.

INde incipit frons illa, quæ in occidentem vergens mari Atlantico abluitur. Prima eius Æthiopes tenent, media nulli nam aut exuſta ſunt, aut harenis obducta, aut infeſta ſerpentibus. Exuſtis inſulæ appoſitæ ſunt, quas Heſperidas tenuiſſe memoratur. In harenis mons eſt, ſatis de ſe conſurgens, verum inci-

incisis vndiq; rupibus præceps, inuius, & quo magis ſurgit, exilior, qui quòd altius quàm conſpici poteſt, vſq; in nubila erigitur; cœlum & ſydera non tangere modo vertice, ſed ſuſtinere quoq; dictus eſt. Contrà Fortunatæ inſulæ, abundant ſua ſponte genitis, & ſubinde alijs ſuper alijs innaſcentibus nihil ſolicitos alunt, beatiùs quàm aliæ vrbes excultæ. Vna ſingulari duorum fontium ingenio maximè inſignis: alterum qui guſtauere, riſu ſoluuntur in mortem, ita affectis remedium eſt, ex altero bibere. Ab eo tractu quem feræ infeſtant, proximi ſunt Himantopodes, inflexi lentibus cruribus, quos ſerpere magis quàm ingredi referunt. Deinde Pharuſij, aliquandò tendente ad Heſperidas Hercule dites, nunc inculti, & niſi quòd pecore aluntur, admodum inopes. Hinc iam lætiores agri, amœniq; ſaltus: Terotæ, & Berini ebore abundant. Nigritarum, Getulorumq; paſsim vagantium ne littora quidem infœcunda ſunt purpura, & murice efficaciſsimis ad tingendum, & vbiq; quæ tinxere clariſsima. Reliqua eſt ora Mauritaniæ exterior, & finem ſui faſtigiantis ſe Africæ nouiſsimus angulus,

etiam nata. Hic Anteus regnaſſe dicitur, & ſignum quod fabulæ clarum prorſus oſtenditur, collis modicus reſupini hominis imagine iacentis illius; vt incolæ ferunt; tumulus: vnde vbi aliqua pars eruta eſt, ſolent imbres ſpargi; & donec effoſſa repleantur, eueniunt. Hominum pars ſyluas frequentant; minus quàm quos modò diximus vagi: pars in vrbibus habitant, quarum vt inter paruas opulentiſsimæ habentur, procul à mari, Gildano, Dulbritania. Propiùs autem Sala, & Lyxo flumini Iunxo proxima. Vltrà eſt Colonia, & fluuius Gna: & vnde initium fecimus Ampeluſia, in noſtrum iam fretum vergens promontorium, operis huius atq; Atlantici littoris terminus.

FINIS.

W

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE